

51195

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALTA İSTABL - I AMİRE - İ HÜMAYUNU'NUN
KÜLTÜR MERKEZİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

MÜZECİLİK BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ
FİLİZ MİSİRLİ

Tez Danışmanı : Yrd. Dç. Dr. ÜLKÜ ALTINOLUK

İSTANBUL 1996

ÖNSÖZ

Yıldız Sarayı bünyesinde bulunan, Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu yapılarının işlevlendirilmesini amaçlayan bu tezin gerçekleştirilmesinde İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphaneleri ile Milli Saraylar Daire Başkanlığı Kütüphanelerindeki kaynak kitap, resim, plan ve belgelerden yararlanılmıştır.

Bu tezin ilk bölümünde Yıldız Sarayı bölgesinde ilk yapılaşmalar ve günümüze kadar gelebilen yapılar incelenmiştir.

İkinci bölümde eski yapıların işlevlendirilmesi, işlevlendirme - koruma ilişkisi, işlevlendirme esasları kültür merkezlerinin fonksiyonları ve örnekler araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu yapıları için daha önce yapılan işlevlendirme çalışmaları ve yeni işlev önerileri verilmiştir.

Çalışmalarım esnasında yardımcı olan kütüphane görevlilerine, tarihi fotoğraf, plan ve belgelerin incelenmesinde yardımcı olan Milli Saraylar Daire Başkanlığı Arşiv görevlilerine ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ülkü ALTINOLUK'a çalışmalarına katkılarından dolayı teşekkür ederim.

İstanbul, 1996

Filiz MISIRLI

İÇİNDEKİLER

ÖZET

I. BÖLÜM

1- YILDIZ SARAYININ TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

1.1-Bölgenin Genel Tanımı	S.1
1.2-Yıldız Sarayı Bölgesinde Yapılaşmalar	
1.2.1-Dönem Özellikleri	S.2
1.2.2-İlk Yapılar ve Yerleşim	
1.2.2.1-III.Selim Dönemi (1789 - 1807)	S.5
.2-II.Mahmut Dönemi (1808 - 1839)	S.7
.3-Abdülmecit Dönemi (1839 - 1861)	S.8
.4-Abdülaziz Dönemi (1861 - 1876)	S.8
.5-II.Abdülhamit Dönemi (1876 - 1909)	S.9

2- MEVCUT YAPILAR

2.1.1-Mevcut Yapılar	S.20
2.1.2-Yapıldığı Günden Bugüne Kullanımlar	S.23
2.2.1-Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu Binaların Tanımı	
2.2.1.1-Manej	S.32
.2-İstabl-ı Amire-i Ferhan (Has Ahır)	S.42
.3-Arabalık	S.47
.4-Ahır Yapıları	S.51
.5-Temelleri Mevcut Yapılar	S.60
.6-Bölgede Yapılan Ek binalar	S.65

II. BÖLÜM

1- ESKİ YAPILARIN YENİ FONKSİYONLAR İLE KULLANIMI

1.1-İşlevlendirme - Koruma İlişkisi	S.66
1.2-İşlevlendirme Esasları	S.68
1.2.1-İşlevlendirme - Toplum Yaşantısı İlişkisi	S.69
.2-İşlevlendirme - Yapı Özellikleri İlişkisi	S.70
.3-Ekonomik Açıdan Değerlendirme	S.71
1.3-Günümüzden Örnekler	S.77

2- KÜLTÜR MERKEZLERİ

2.1-Kültür Merkezlerinin İşlevleri	S.74
2.2-Kültür Merkezi Örnekleri	S.75

III. BÖLÜM

1- MALTA İSTABL-I AMİRE-İ HÜMAYUNU'NDA BUGÜNE KADAR

YAPILAN İŞLEVLENDİRME ÇALIŞMALARI	S.79
-----------------------------------	------

2- YENİ İŞLEVLENDİRME ÖNERİSİ

S.81

2.1-Kültür Merkezi Fonksiyonunun Uygunluğu

2.1.1-Manej

2.1.2-Istabl-ı Amire-i Ferhan

2.1.3-Arabalık

2.1.4-Ahır Yapıları

2.1.5-Temeller

IV. BÖLÜM

SONUÇ

S. 93

KAYNAKÇA

ÖZGEÇMİŞ

S. 99

EK 1

ÖZET

Yıldız bölgesi'nde I. Ahmet (1603 - 1617) tarafından yaptırılan bir köşk ile başlayan yapılaşma, Abdülaziz (1861 - 1876) özellikle Abdülhamit (1876 - 1909) döneminde yoğunlaşarak, bugünkü saray kompleksi ortaya çıkmıştır. Zaman zaman görülen üslup ve biçim farklılığı bize çok sayıda mimarın katkısı olduğunu düşündürmektedir. Bunlardan en bilineni Raimondo D'aranco'dur.

Yıldız Sarayı yapılar topluluğu bugün Yıldız Teknik Üniversitesi, Milli Saraylar, Kültür Bakanlığı, çeşitli dernek ve vakıflarca paylaşılmış durumdadır.

Bölgede Milli Saraylar'a ait alanda Yıldız Şale Köşkü seralar ve temelleri; Malta Istabl-ı Amire-i Hümayunu olarak bilinen; Ahırlar, Arabalık, Manej, Istabl-ı Amire-i Ferhan (Has Ahır) bulunmaktadır. Bu yapılardan bazılarında restorasyon bitmiş olup, bir kısmında devam etmektedir.

Tez kapsamında ele alınan Malta Istabl-ı Amire-i Hümayunu'nun işlevlendirilmesidir. Bölgede gereksinim duyulan fonksiyonları belirlemek için tüm bölge tarihi yapılar, yapılış sebepleri ve bugünkü kullanımları, eski yapıların çağdaş kullanım ilkeleri incelenmiştir. Buradan yola çıkılarak yapılara bölgede eksikliği görülen, çağdaş müzecilik bağlamında, eğitim ağırlıklı fonksiyonları kapsayan *Kültür Merkezi* işle-

vi önerilmiştir. Mekanların fiziksel verilerinin fonksiyonlara uygunluğu, ulaşım kolaylığı olması da bu öneriyi destekleyen etkenlerdendir.

Milli Saraylar'ın diğer birimlerince de işlevlendirme çalışmaları yapılan binalara önerilerimiz: Manej ve Ahırların konferans salonu ve bağlantılı sergi salonları, Ahırların eğitim atölyeleri, Arabalık binasının sosyal tesis olarak kullanılması, İstabl-ı Amire-i Ferhan'ın da bölge ile ilgili bilgilendirme çalışmaları için bir merkez olmasıdır.

I. BÖLÜM

1- YILDIZ SARAYININ TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

1.1- BÖLGENİN GENEL TANIMI

Yıldız sarayı; Yıldız tepesi, Beşiktaş ve Ortaköy'ü kaplayan Boğaziçi ve Marmara denizine hakim yaklaşık 500.000 metrekare yüzölçümlü koruluk bir alana kurulmuştur.

Bizans döneminde de ormanlık olduğu bilinen ve Kazancıoğlu Bahçesi adı ile anılan bu alan büyük olasılıkla I.Ahmet (1603 - 1617) döneminde sultanın bahçeleri haline getirilmişti (1). Bölgenin güzelliğine kapılan genç padişah IV. Murat (1623) da çevreyi kendi mülkleri içine katmıştı (2).

Osmanlı İmparatorluğu tarihi ile ilgili yazarlar, Hazine-i Hassa'ya ait bu korulukta Osmanlı Padişahlarının avlandıkları, mesire yeri olarak kullandıkları, bölgenin korucular ve av bekçileri ile denetim altında tutulduğu, Kanuni

(1) Yıldız Şale Kasrı Hümayunu, Milli Saraylar Yayınları , İstanbul, 1993, S.8

(2) Çelik Gülersoy, Çerağan Sarayları, İstanbul Kitaplığı İstanbul, 1992, S.12

Sultan Süleyman'dan itibaren bir çok padişahın buralara rağbet ettiği bilgisini verirler (3).

Bu alan 19. yüzyıla kadar ormanlık niteliğini koruyarak, sahil saraylarının koruluğu olarak kalmıştır. 19.yüzyıl başında ise ilk yapılaşmalar ile birlikte sadece bir bahçe olma özelliğini yitirmiştir. Uzun bir süre içinde inşa edilen yapılar gurubu 44 yıl boyunca imparatorluğun yönetim merkezi olmuştur.

Günümüzde bölge:

- * Köşk ve kasırlardan oluşan asıl SARAY,
- * Yıldız Parkı olarak bilinen DIŞ BAHÇE,
- * ŞALE KÖŞKÜ VE BAHÇESİ,
- * MALTA İSTABL-I AMİRE-İ HÜMAYUNU olarak tanınmaktadır.

1.2- YILDIZ SARAYI BÖLGESİNDE YAPILAŞMALAR

1.2.1- DÖNEM ÖZELLİKLERİ

Yıldız bölgesinde sözünü edebileceğimiz ilk yapılaşmalar 19. yüzyılın başında görülmekte olup, asıl gelişme

(3) Fuad Ezgü, *Yıldız Sarayı Tarihçesi*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1962, S.1

dönemi 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyıl başlarına rastlamaktadır (4).

Osmanlı döneminin son sarayı olan bu yapılar bütününde belli bir üslup birliği görememekteyiz. Bugün bu sarayda birçok biçim ve tekniklerin bileşiminden ortaya çıkan eklektik bir modelle karşı karşıya kalınır. Buna bir bakıma Tanzimat üslubu da denir (5). Bursa Sarayı ile başlayan, Edirne eski ve yeni sarayları ile süren ve sonuçta Topkapı Sarayı ile klasik yapısına ulaşan çok üniteli Osmanlı saray anlayışı, 19. yüzyıl ile birlikte değişiklik göstermiştir. Beylerbeyi, Dolmabahçe, Çırağan Sarayları geleneksel oluşumun tam tersine, işlev ve örgüt düzeni göz önünde tutularak önceden planlanan tek seferde yapılmış yapılardır (6).

(4) Afife Batur, << Yıldız Sarayı'na İlişkin Bazı Belgeler Ve Türkiye'de Belgeleme Çalışmalarının Sorunları >>, Milli Saraylar Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, 1985, S. 90

(5) Bülent Bilgin, *Geçmişte Yıldız Sarayı, Yıldız Sarayı Vakfı Yayını*, İstanbul, 1988, S.14

(6) *Yıldız Şale Kasrı Hümayunu*, S.12

Yıldız Sarayı yapılarında görülen biçim ve üslup farklılıkları çok sayıda mimarın katkısı olduğu fikrini vermektedir. Mimari alanda batılılaşıma ile birlikte gayri müslim ve yabancı mimarların sayılarında artma görülmüştür (7). Bu artışın Yıldız saray yapılarının gelişimini de dönem itibarı ile etkilediği gözlenmektedir.

Yabancı mimarlar arasında, yüzyılın başındaki Mellingden sonra en çok dikkati çekenler Fossati, Smith, Vallauri, Raimondo D'aranco Ve Mongeri'dir. Bunlara Barburini, Montani, Philippe Bello, Montereano gibi mimarlar ile Bertier adındaki mühendis de eklenebilir (8).

19. yüzyılın sonlarında Avrupa'da yeni bulunan malzeme geliştirilen tekniklerin etüdü ve uygulanması biçiminde gerçekleştirilen Yıldız saray yapıları çok kısa sürede tamamlanmıştır. Bu yapılar aynı zamanda prefabrikasyon tekniğinin ilk uygulamaları olmaları açısından önemlidir (9).

- (7) Mustafa Cezar, *Sanatta Batıya Açılış Ve Osman Hamdi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1976, S.110
- (8) Yıldız Şale *Kasrı Hümayunu*, S.13
- (9) Bülent Bilgin, S.9

Milli Saraylar arşiv kayıtlarında da Londra'dan pre-fabrik yapılar getirildiğine dair belgeler bulunmaktadır. Ancak tanım yetersizliğinden hangi yapılar olduğu tesbit edilememiştir.

1.2.2- İLK YAPILAR VE YERLEŞİM

Kanuni Sultan Süleyman'dan (1520 - 1566) itibaren birçok padişahın av ve mesire alanı olarak kullandığı bu korulukta ilk yapılaşmanın, I. Ahmet'in (1603 - 1617) inşa ettirdiği küçük bir köşk ile başladığı bilinmektedir (10). Yıldız adının henüz verilmediği bu köşk, IV. Murat'ın da (1623 - 1640) ilgisini çekmiş, köşkü kızı Kaya Sultan'a hediye etmiştir (11). Günümüze kadar gelemeyen bu yapının mimari özellikleri ve mimarları ile ilgili hiçbir bilgiye rastlanmamıştır.

1.2.2.1- III. SELİM DÖNEMİ (1789 - 1807)

Yıldız adı ile anılan ilk yapı III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan için yaptırdığı köşktür. Bölge de

(10) Fuad Ezgü, S.2

(11) Yıldız Şale Kasrı Hümayunu, S.1

adını buradan almıştır (12). Bu dönemden günümüze kadar ulaşan tek mimari eser ise, III.Selim'in babası III.Mustafa Han için 1895 yılında yaptırdığı çeşmedir. Rokoko üslûbundaki çeşmenin kitabesi şöyledir:

" Osmanlı tahtına çıkıp parlaklığını arttıran Hakan Gazi III. Sultan Selim Han hazretlerinin şerefli ve çok güzel huylu babası, cennette mekan edinen ve tanrının mağrifetine mazhar olan merhum Sultan III. Ahmet Han hazretlerinin oğlu Sultan III. Mustafa Han hazretlerinin aziz ruhu için, Allah sevgisiyle hediye buyrulan akarsudur. 1804-1805" (13).

Çeşme yakınında ikinci bir kitabe daha bulunmaktadır. Fuad Ezgü'ya göre bu, eski namazgahın yerine II. Abdülhamit tarafından konmuştur (1878) (14).

Mesire yerlerinde kasır ve köşklerin çeşme ve namazgah yakınında yer aldığı düşünülürse, III. Selim'in Yıldız Kasrının bu bölgede olduğu söylenebilir (15). Bu köşk ile ilgi-

(12) Fuad Ezgü, S.1

(13) Suat Kesili, << Yıldız Sarayı >>, *Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni*, 1982, 68/347, S.13

(14) Fuad Ezgü, S.2

(15) Münevver Dağgölü, *Yıldız Sarayı Selamlık Bahçesi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayını, 1993, S.3

li daha fazla bilgi edinilememiştir.

III. Selim zamanında saray ve has bahçe mimarlığını Fransız mimar Melling yaparak batı bahçe stilinin yerleşmesinde önemli rol oynamıştır. Melling'in uyguladığı grotto nimfeum gibi eski Yunan ve Roma kökenli öğeler Türk bahçesine girmeye başlamıştır (16).

1.2.2.2- II. MAHMUD DÖNEMİ (1808 - 1839)

<< Tarihimizde Islahat Devri diye geçmiş olan III. Selim ve II. Mahmud'un saltanat yıllarında askeri alan ile bazı üst kademe örgütlerinde önemli reformların gerçekleştirildiği bilinmektedir >> (17). Bu dönemde Yıldız, İmparatorluğun geçirdiği değişikliklere sahne olmuş, Sultan II. Mahmud 1834 yılında, yeni kurduğu modern ordu Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin eğitimlerini izlemek için küçük bir köşk yaptırmıştır. Bu köşkün de mimari özellikleri bilinmektedir (18).

(16) Münevver Dağgülü, S.1

(17) Mustafa Cezar, << Batıya Açılış Döneminde Mimaride Bünye Değişikliği >>, *Milli Saraylar Dergisi*, 1992, S.13

(18) *Yıldız Şale Kasrı Hümayunu*, S.1

1.2.2.3- ABDÜLMECİT DÖNEMİ (1839 - 1861)

Sultan Abdülmecit ise II. Mahmud'un yaptırdığı köşkü ve diğer mevcut yapıları yıktırmıştır. Annesi Bezmialem Valide Sultan için " Kasr-ı Dilküşa " isminde yeni bir köşk yaptırmıştır (1842) (19). << Bu köşkün bugün Dolmabahçe Sarayında bulunan ahşap kitabesi üzerinde şair Raşit'in :

" Gelup seyyare-i seb'a buguna söyledi tarih 1258

Kamerdir Yıldız'a guya bu kasr-ı Valide Sultan " dizeleri ile sona eren bir şiiri bulunmaktadır. Öyle anlaşıyor ki Yıldız ve yöresi bu yıllarda oldukça canlı bir atmosfere sahipti >>.

1.2.2.4- ABDÜLAZİZ DÖNEMİ (1861 - 1876)

Sultan Abdülmecit döneminde (1839 - 1861) varlığını öğrendiğimiz yoğun ilginin, Abdülaziz döneminde de devam ettiğini söyleyebiliriz. Bunun en önemli kanıtı yapılaşmanın önem kazanması, yeni köşk ve kasırların yapımıdır (20).

(19) Yıldız Şale Kasrı Hümayunu, S.1-2

(20) İbid, S.11

Sultan Abdülaziz Çırağan Sarayının yapımından sonra bu sarayı ve boğaz sahilini, Beşiktaş - Ortaköy yolu üzerinden Yıldız Parkına bağlamıştır. Günümüze kadar ulaşabilen Malta, Çadır Köşkleri ile Çit Kasrını inşa ettirmiştir (21). Abdülaziz tarafından 1866 da inşa ettirilen Abdülhamit'in değişikliklere uğrattığı ve katipleri ile mabeyncilerine verdiği iddia edilen diğer bir yapı da Büyük Mabeyn'dir (22). III. Selim dönemine ait bir köşkün yerine yaptırıldığı düşünülmektedir. Tepenin yüksek bir noktasında set üzerine yapılmış bu köşkün mimarları, Sarkis ve Agop Balyan'dır.

1.2.2.5- II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ (1876 - 1909)

Sultan II.Abdülhamit'in taht'a çıkması ve kısa bir süre sonra Yıldız Sarayına yerleşmesi ile birlikte yapılar grubu genişlemiş, imparatorluğun yönetim merkezi bu bölgeye kaymıştır.

Fuad Ezgü kitabında II. Abdülhamit'in tahta çıkışından sonra oluşan gergin havadan rahatsız olarak Yıldız'a yerleş-

(21) Fuad Ezgü, S.3

(22) İbid, S.7

tiğini yazar. Dolmabahçe Sarayının deniz kıyısında oluşundan dolayı kendini emniyette hissetmişti(23). Hamidiye Camiinden başlayarak, Yıldız tepesinden, Beşiktaş ve Ortaköy'e kadar inen büyük parkı da kalın ve yüksek duvarlarla ayırması da buna bağlanabilir.

Can Binan'a göre de << 17. yüzyılda oluşmaya başlayan, doğa ile uyumlu bir mekan anlayışı sergileyen boğaziçi uygarlığı bu yüzyılda yapılan saray kışla vs. gibi yapılarla artık yavaş, yavaş değişmeye başlamıştır. 19.yüzyılda konutlarıyla, büyük konaklarıyla kışlaları ve saraylarıyla kuzeye doğru(boğazda) bir gelişme içinde olduğu görülmektedir. Yıldız sarayı tarih kitaplarında yazdığı gibi, sadece korunma vs. gibi nedenlerden değil bu kentsel gelişme sürecinin sonucu olarak yönetim merkezi olmuştur >> (24).

Abdülhamit'in döneminde bitmek bilmeyen inşaat onarım, yıkım ve yapım çalışmaları için bir müdüriyet kurulmuştu.

(23) Fuad Ezgü, S.3

(24) Can Binan, << Yıldız Sarayı Yanmış Hususi Daire Kuzey Avlusunun Mekansal oluşumu >>, (basılmamış yüksek lisans tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi , S.5

Abdülhamit'in baş mimarı Yanko, ikinci mimarı D'aranco, baş mühendisi de Berthier Paşa (25).

II. Abdülhamit'in Yıldız'da taşındığı ilk bina olarak bilinen, çeşitli eklerle günümüze kadar ulaşan Hünkar Dairesidir.

Saraya gelen yabancı konuklara yapılan resmi geçitleri, askerlerin eğitimini izlemek için yaptırılan Talimhane Köşkü, Vahdettin döneminde yanmıştır (26).

İran şahının kabulü için yaptırılan Acem Köşkü de Sultan Reşat döneminde yanmıştır (27).

Temmuz 1894 depreminden sonra yapılan Japon usulü Köşk de daha sonra yanmıştır (28).

II. Abdülhamit döneminde inşa edildiği bilinen, Yıldız bahçesi ile parkı ayıran set duvarı üzerinde bulunan Cihan-nüma köşkünün yapım tarihi ve mimarı bilinmemektedir. Yine

(25) Fuad Ezgü, S.9

(26) Ayşe osmanoğlu, *Babam Sultan Abdülhamit*, Selçuk Yayınları, İstanbul, 1994, S.54

(27) İbid, S.58

(28) İbid, S.103

aynı bahçede bulunan Ada Köşkü'nün mimarı bilinmemekle birlikte, özelliklerinden dolayı D'aranco olarak tahmin edilmektedir (29).

<< Sultan Abdülhamit'in bu sarayda oturduğu zaman, saltanat yılları sırasında Yıldız Sarayı güzel sanatların icra edildiği ve korunduğu merkez olarak dikkat çekmektedir. İlk saray tiyatrolarından biri ve saray müzesi burada yapılmış olup, mimaride uluslararası en çağdaş uygulamalara gidilmiştir >> (30). Alman İmparatoru Wilhelm'in ziyareti nedeniyle çok kısa sürede inşa ettirdiği iddia edilen tiyatro binasını Vasilaki adlı kalfanın oğlu Yanko usta, planını mimar Valori yapmıştır. Dolmabahçe Sarayı Tiyatrosundan sonra Osmanlı saray kompleksinde yer alan ikinci saray tiyatrosu olan Yıldız 1889 yılında tamamlanmıştır (31).

Yıldız Sarayı'nda kültür ve sanat ağırlıklı çalışmalar için yapılaşmalara Yıldız Çini Fabrikası ve marangozhaneyi de örnek verebiliriz. Yıldız Çini Fabrikası 1891 yılında mi-

(29) Münevver Dağgülü, S.5

(30) Sabahattin Türkoğlu, << Yıldız Sarayında Kültür Ve Sanat >>, *Antik Dekor*, 1993 - 20, S.102

(31) Bülent Bilgin, S.17

mar D'aranco tarafından, saray bahçesinin doğusunda inşa edilmiştir (32). Günümüzde de üretime devam edilmektedir.

Yaveran Dairesi, Harem Binaları, Cariyeler Dairesi, Kızlarağası Köşkü, Hamidiye Camii, Eczahane, Tamirhane, Şehzade Köşkleri, Kilithane, Kütüphane, Silahhane, Arabacılar Dairesi, Küçük Mabeyn inşa edilerek bugünkü saray kompleksi ortaya çıkmıştır (33).

Alman İmparatoru II. Wilhelm'in ziyareti nedeni ile Abdülhamit Şale Köşkünü yaptırmıştır. Üç bölümde tamamlanan Köşkün ilk bölümünün mimarı ve yapım tarihi bilinmemektedir. İkinci bölümü 1889 yılında Sarkis Balyan tarafından, son bölümü ise 1898 yılında D'aranco tarafından yapılmıştır (34).

II. Abdülhamit Hünkar Kasrına gelince, henüz kendi Hüsusi Dairesini inşa ettirmeden kendine ait bir bahçe oluşturmaya başlamıştır. İtalyan mimar R. D'aranco bu dönemde bahçelerde de Art Nouveau akımı etkisinde birçok bina ve se-

(32) Sabahattin Türkoğlu, *Antik Dekor*, S.103

(33) Bülent Bilgin, S.14

(34) Afife Batur,<< Mimar R.D'aranco Ve Milli Saraylar'daki Çalışmaları>>, *Milli Saraylar dergisi*, 1993, S.47

ra inşa etmiş olup, bahçe mimarisinde de yabancı mimarlar çalıştırılmıştır (35).

II. Abdülhamit'in Selamlık Bahçesinde yaptırdığı havuz arapça Hamit yazılışı şeklinde planlanmış olup, 150 metre uzunluğunda farklı genişliklerde inşa edilmiş, etrafı çiçeklerle süslenmiştir. Diğer bölümlerde bağ ve meyve bahçeleri oluşturulmuştur. Ortada oluşan adada yaptırılan köşk de Ada Köşkü olarak adlandırılmıştır. Ada açılır kapanır bir köprü ile diğer kıyıya bağlanmıştır. Havuzun inşası ve sandal ile gezilmesi için büyük masraflar yapılmıştır. Türlü hayvanlar ve kuşlar getirtilerek, hayvanlara ait özel bir bahçe oluşturulmuştur (36). Sarayın böcek ve kuş müzesinde bulunan doldurulmuş hayvanlar ise Sultan II. Abdülhamit'in tahttan inişi ile yağmalanmıştır (37).

<< Çeşitli nedenlerle saraya kapanan Sultan, Yıldız'a önem vermiş, 33 yıllık saltanatının büyük bir bölümünü geçirdiği bu saray ve bahçeleri, onun yaşam biçiminin kaçınıl-

(35) Münevver Dağgülü, S.5

(36) Ayşe Osmanoğlu, S.125

(37) Yıldız Şale Kasrı Hümayunu, S.18

maz sonucu haline gelmiştir. Duvar kenarlarına seralar yapılarak hem bahçeler renklendirilmiş, hem de yüksek duvarların sıkıcı görünümü giderilmişti >> (38).

Saray içinde günümüze kadar ulaşabilen iki limonluk bulunmaktadır. Bunlar Çit Kasrı Limonluğu ile Harem Bahçesi Limonluğudur. İç bahçedeki sera limonluk da günümüze ulaşmamıştır. Harem Bahçesinde sera kalıntıları bulunmaktadır. II. Abdülhamit'in Küçük Mabeyn çatısında yaptırdığı Kış Bahçesi de sökülerek kiremit çatı yapılmıştır (39).

Bugün Yıldız Şale bahçesinde temelleri ve kısmen yıkıntıları bulunan seraların o dönemdeki durumlarını, II. Abdülhamit dönemi albümlerinden tespit ediyoruz.

Sultan'ın mimarı İtalyan Raimondo D'aranco'nun (1857-1932) özgün çalışmaları arasında yer alan Yıldız seralarının orijinal çizimleri, İtalya'nın Udine kentindeki Udine Kültür Müzesi Tarih Ve Sanat Galerisi arşivinde bulunmaktadır (40).

(38) Ülkü Altınoluk, << Yıldız Sarayı Seraları ve Limonlukları >> , *İlgi*, Shell Yayınları , İstanbul, 1986-46, S.27

(39) İbid, S.29

(40) İbid, S.29

Bugün Silahhane olarak bilinen yapı da aynı dönemde 1886 - 1893 yıllarında inşa edilmiş olup, mimarı bilinmemektedir. Bu yapının varlığı bilinen eski silahhane ve silah müzesi olup olmadığı da henüz belgelenmemiştir (41).

Yıldız bölgesinde şimdiye kadar saydığımız yapıların dışında Yıldız Şale Bahçesinden bir kapı ile geçilen Malta Istabl-ı Amire-i Hümayunu bulunmaktadır. Bu bölgede günümüze ulaşan Manej, Ahırlar, Istabl-ı Amire-i Ferhan (Has Ahır), Arabalık olarak adlandırılan yapılardır.

İstanbul Üniversitesi Kitaplığı Abdülhamit Albümü fotoğraflarından yapılan tesbit çalışmalarına dayanılarak, diğer yapıların bulunduğu bölgelerde kazı çalışmaları ile temeller ortaya çıkarılmış olup, çalışmalara (Milli Saraylar tarafından) devam edilmektedir.

Bu yapıların bir bölümünün sürekli yapılaşma çalışmaları sırasında yıkıldığı Milli Saraylar Arşivindeki belgelerden anlaşılmaktadır. Buna ait örnek:

<< Yeniden yapılacak bahçe içindeki duvara kadar ahırın ve

(41) Sabahattin Türkoğlu, << Yıldız'da Silahhane >>, Antik Dekor, Temmuz-Ağustos/1995, S.90-93

kapı ile bahçe duvarının, eğerhanenin ve köşkların yıkımı...>> (42).

Diğer bir bölümü ise yangın, deprem gibi etkenlerin dışında, çok kısa sürede yapılan yapılar olmasından dolayı fazla onarım gerektirmesi nedeniyle yıkılmış olabilir. Milli Saraylar Arşivinde onarım belgeleri de fazlaca bulunmaktadır (43).

Bu bölgede İngiltere'den 1898 yılında Mösyö Blakken tarafından getirilen prefabrik yapılardan da söz edilmektedir (44). Ancak bu yapılar da günümüze ulaşamamıştır.

Mevcut yapılar arasında Manej ve Ahırların isimleri Raimondo D'aranco'nun Udine Kent Müzesi Arşivindeki yapı listesinde bulunmaktadır (45). Manej binasının planının Udine Arşivindeki projesinden çok farklı olmasına rağmen, bu planın ön proje çalışmalarından biri olduğu düşünülebilir.

(42) Milli Saraylar Arşivi, Defter 1024, Evrak 1-165, Madde IV

(43) Milli Saraylar Arşivi, Defter 1024

(44) Milli Saraylar Arşivi, Defter 2019

(45) Afife Batur, << Mimar Raimondo D'aranco Ve Milli Saraylar'daki Çalışmaları>>, Milli Saraylar 1993, S.54

Istabl-ı Amire-i Ferhan binasının ise << yapılan araştırmalar sonunda, 1890 dan önce bir tarihte yapıldığı, 1893-1903 yılları arasında Raimondo D'aranco tarafından restore edildiği anlaşılmıştır >> (46). Milli Saraylar Arşivindeki belgelerde " Malta'da inşa olunan Has Ahır " olarak geçen yapının bu olduğu düşünülmektedir. Yapım tarihi 1884 tür (47). Yine plan özelliklerinden dolayı Arabalık olduğu düşünülen yapının inşaaından arşiv kayıtlarından söz edilmektedir. Ahırlarla birlikte yapıldığı tahmin edilmektedir (48).

Yıldız Sarayı bölgesinde yıkım ve yapılaşmaların çokluğu ve arşiv belgelerinin tümünün henüz okunmamış olması bir yapı sıralaması ve tarihlemesini güçleştirmektedir. Okunan belgelerde de yapıların tam yerleri ve özellikleri net bilgi alınacak şekilde belirtilmemektedir. Bu nedenlerle bazı varsayımlarla hareket edilmek durumunda kalınmaktadır.

(46) Sema İhtiyaroğlu, << Istabl-ı Amire-i Ferhan Restorasyon Projesi >>, (İstanbul Teknik Üniversitesi yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1983 - 1984, S.5

(47) Milli Saraylar Arşivi, Defter 1360

(48) Milli Saraylar Arşivi, Defter 1024

Arşivde adı geçen kaymakhane, tereyağı fabrikası,koyun ve ceylan ahırları gibi yapıların sadece inşa edileceği veya onarıldığı belirtilmektedir.

2- MEVCUT YAPILAR

2.1.1- MEVCUT YAPILAR (Bknz. S.30)

<u>PLAN SIRA NO</u>	<u>YAPI ADI</u>
1	BÜYÜK MABEYN
2	SET KÖŞKÜ
3	KILAR-I HÜMAYUN
4	AGAVAT DAİRESİ
5	ÇİT KASRI VE PAVYON KÖŞKÜ
6	LİMONLUK
7	HÜNKAR KASRI
8	SARAY TİYATROSU
9	GEDİKLİ CARİYELER
10	MUSAHİP AĞALAR DAİRESİ
11	KIZLARAĞASI
12	ÇİÇEK SERASI
13	KADIN EFENDİLER DAİRESİ
14	HAZİNE DAR USTA KADIN DAİRESİ
15	KADIN EFENDİLER DAİRESİ
16	CARİYELER DAİRESİ
17	HUSUSİ DAİRESİ
18	KASKAT KÖŞKÜ
19	KÜÇÜK MABEYN

2- MEVCUT YAPILAR

2.1.1- MEVCUT YAPILAR (Bknz. S.30)

<u>PLAN SIRA NO</u>	<u>YAPI ADI</u>
1	BÜYÜK MABEYN
2	SET KÖŞKÜ
3	KILAR-I HÜMAYUN
4	AGAVAT DAİRESİ
5	ÇİT KASRI VE PAVYON KÖŞKÜ
6	LİMONLUK
7	HÜNKAR KASRI
8	SARAY TİYATROSU
9	GEDİKLİ CARİYELER
10	MUSAHİP AĞALAR DAİRESİ
11	KIZLARAĞASI
12	ÇİÇEK SERASI
13	KADIN EFENDİLER DAİRESİ
14	HAZİNE DAR USTA KADIN DAİRESİ
15	KADIN EFENDİLER DAİRESİ
16	CARİYELER DAİRESİ
17	HUSUSİ DAİRESİ
18	KASKAT KÖŞKÜ
19	KÜÇÜK MABEYN

20	HÜNKAR HAMAMI
21	YAVERAN VE BENDEGAN DAİRESİ
22	MARANGOZHANE - MÜZEHANE
23	III.SELİM ÇEŞMESİ
24	KAMERİYE KÖŞKÜ
25	GÜZEL SANATLAR GALERİSİ
26	ADA KÖŞKÜ
27	CİHANNÜMA KÖŞKÜ
28	ECZANE - KİMYAHANE
29	ARABALIK
30	ARABACILAR
31	DIŞ KARAKOL
32	SİLAHHANE
33	HÜNKAR MUTFAĞI
34	HUSUSİ KİLER
35	ÇUKURSARAY
36	SULTAN VE ŞEHZADE KÖŞKLERİ
37	SULTAN VE ŞEHZADE KÖŞKLERİ
38	SULTAN VE ŞEHZADE KÖŞKLERİ
39	SULTAN VE ŞEHZADE KÖŞKLERİ
40	SULTAN VE ŞEHZADE KÖŞKLERİ
41	DAMATLAR DAİRESİ

42	ESKİ MÜŞTEMİLAT
43	ÇADIR KÖŞKÜ
44	MALTA KÖŞKÜ
45	YILDIZ ŞALE
46	KUŞLUK KÖŞKÜ
47	SERALAR VE TEMELLERİ
48	SERA TEMELLERİ
49	ARABALIK
50	AHIR BİNASI
51	MANEJ VE AHIRLAR
52	AT AHIRLARI
53	İSTABL-I AMİRE-İ FERHAN (HAS AHIR)
54	AHIR
55	TEMEL BULUNTULARI
56	TEMEL BULUNTULARI

2.1.2- YAPILDIĞI GÜNDEN BUGÜNE KULLANIMLARI

<u>PLAN SIRA NO</u>	<u>İLK KULLANIMI</u>	<u>BUGÜNKÜ KULLANIMI</u>
1	Dinlenme Köşkü, Mabeyncilerin kullanımı	Kültür Bakanlığı, onarımda
2	Yabancıların Cuma selamlık törenlerini seyri	İRCİCA
3	Kilercilerin oturduğu bina	Kültür Bakanlığı, Personel Lojmanı
4	Harem Ağaları Dairesi	Kültür Bakanlığı, boş
5	Ziyaretçi bekleme mekanı, toplantı odası	İRCİCA
6	Limonluk	Kültür Bakanlığı, sera
7	II. Abdülhamit'in ilk yerleştiği yapı	Kültür Bakanlığı
8	Tiyatro	Kültür Bakanlığı, Müze

9	Harem	Kültür Bakanlığı, Tiyatro Müzesi
10	Musahip Ağalar Dairesi	Türk Oyun Yazarları Derneği Milletlere- ası Tiyatro Ensti- tüsü Bilim- Tarih Kürsüsü
11	Harem	Kültür Bakanlığı, Depo-Kütüphane, Arşiv
12	Sera	Kültür Bakanlığı
13	Harem	Kültür Bakanlığı, onarımda
14	Harem	Kültür Bakanlığı
15	Harem	Kültür Bakanlığı, onarımda
16	Harem	Kültür Bakanlığı, onarımda

17	Oturma, dinlenme	Kültür Bakanlığı, Müdüriyet
18	Müze	İstanbul Devlet Türk Müziği Top- luluğu
19	Oturma, çalışma	Kültür Bakanlığı, onarımda
20	Hamam	Kültür Bakanlığı Sergi mekanı ve cafe olarak kulla- nılacak
21	Yaverlerin kullanımı telgrafhane, şifrehane	İRCİCA
22	Marangozhane	Kültür Bakanlığı, Yıldız Sarayı Müze- si
23	Çeşme	Kültür Bakanlığı
24	Köşk	Kültür Bakanlığı

25	Güzel Sanatlar Galerisi	İstanbul Belediyesi Şehir Müzesi
26	Köşk	Kültür Bakanlığı
27	II. Abdülhamit'in şahsına ait köşk	Kültür Bakanı çalışma odası
28	Eczahane, Kimyahane	Boş
29	Arabalık	Çeşitli vakıflar
30	Arabacılar	Çeşitli vakıflar
31	Karakol	Mimarlar Odası
32	Yemekhane, Silah Müzesi	Kültür Bakanlığı, kısa süreli tahsis- ler
33	Mutfak	Kültür Bakanlığı, Yıldız Sarayı, Müze
34	Kiler	Kültür Bakanlığı, danışma
35	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi

36	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi
37	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi
38	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi
39	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi
40	Köşk	Yıldız Teknik Üniversitesi
41	Damatlar Daireleri	Yıldız Teknik Üniversitesi
42	Müştemilat	Yıldız Teknik Üniversitesi
43	Oturma,dinlenme	İstanbul Belediyesi
44	Oturma,dinlenme	İstanbul Belediyesi
45	Yabancı misafir ağırlama	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi,Müze

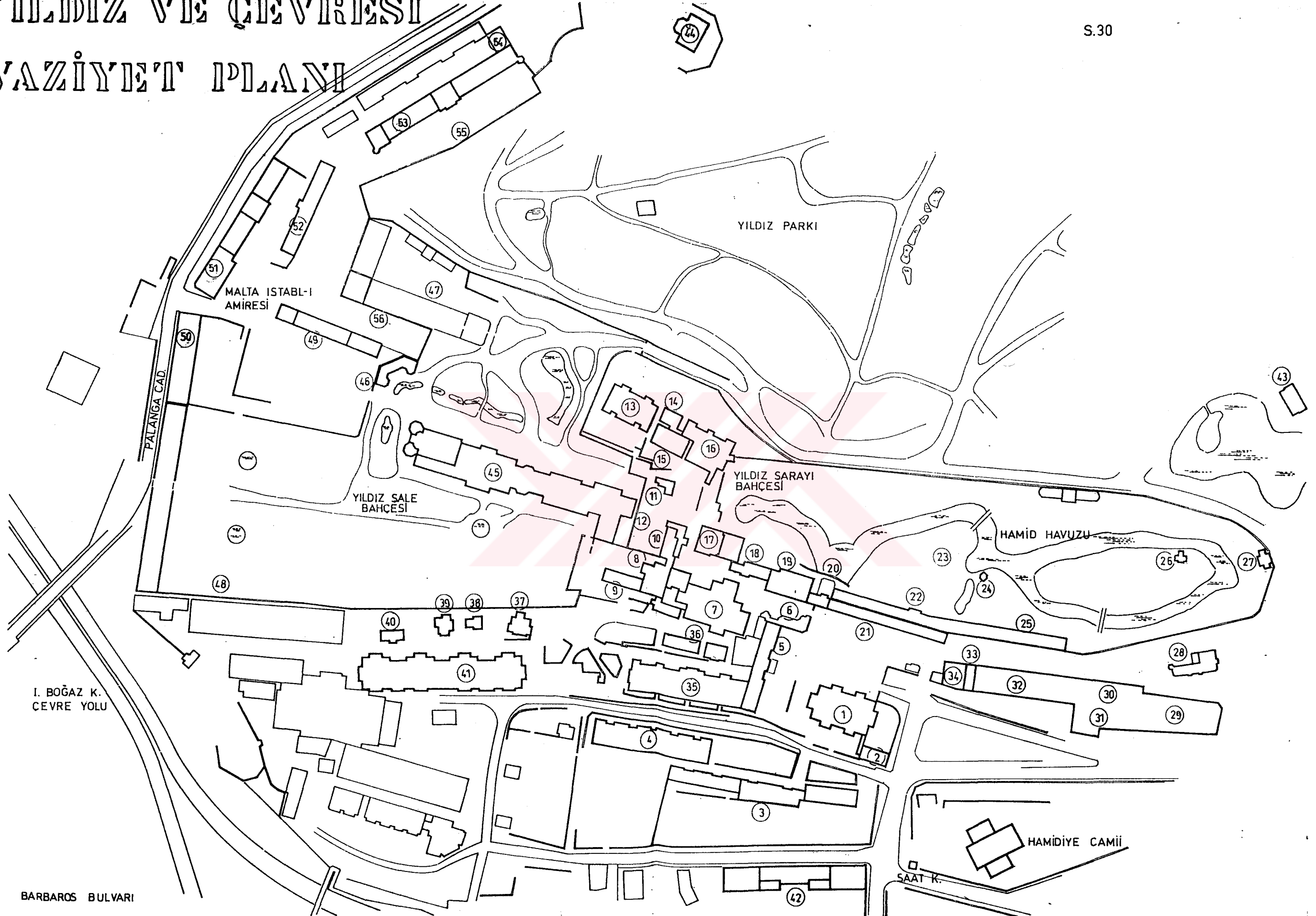
46	Kuşluk	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi,Müze personeli
47	Temeller	
48	Temeller	
49	At Arabalığı	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi perso- neli, sosyal tesis- leri
50	Ahır	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi Milli Saraylar Marangoz Atölyesi
51	Manej ve Ahırlar	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi,onarım- da
52	Ahırlar	Türkiye Büyük Mil- let Meclisi Milli Saraylar Kalemkar Atölyesi

53	Has Ahır	Türkiye Büyük Millet Meclisi, boş
54	Ahır	Türkiye Büyük Millet Meclisi, ambar
55	Ahır	Kalıntı
56	Ahır	Kalıntı

Yıldız Sarayı'na ait yapılar 1924 yılına kadar Türk Silahlı Kuvvetleri kullanımında iken, 1977 de Kültür Bakanlığına Kültür Turizm ve Sanat Merkezi olarak bırakılmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri bakım ve onarım atölyeleri olarak kullanılmış, Milli Saraylara devredilmiştir.

YILDIZ VE ÇEVRESİ VAZİYET PLANI

S.30

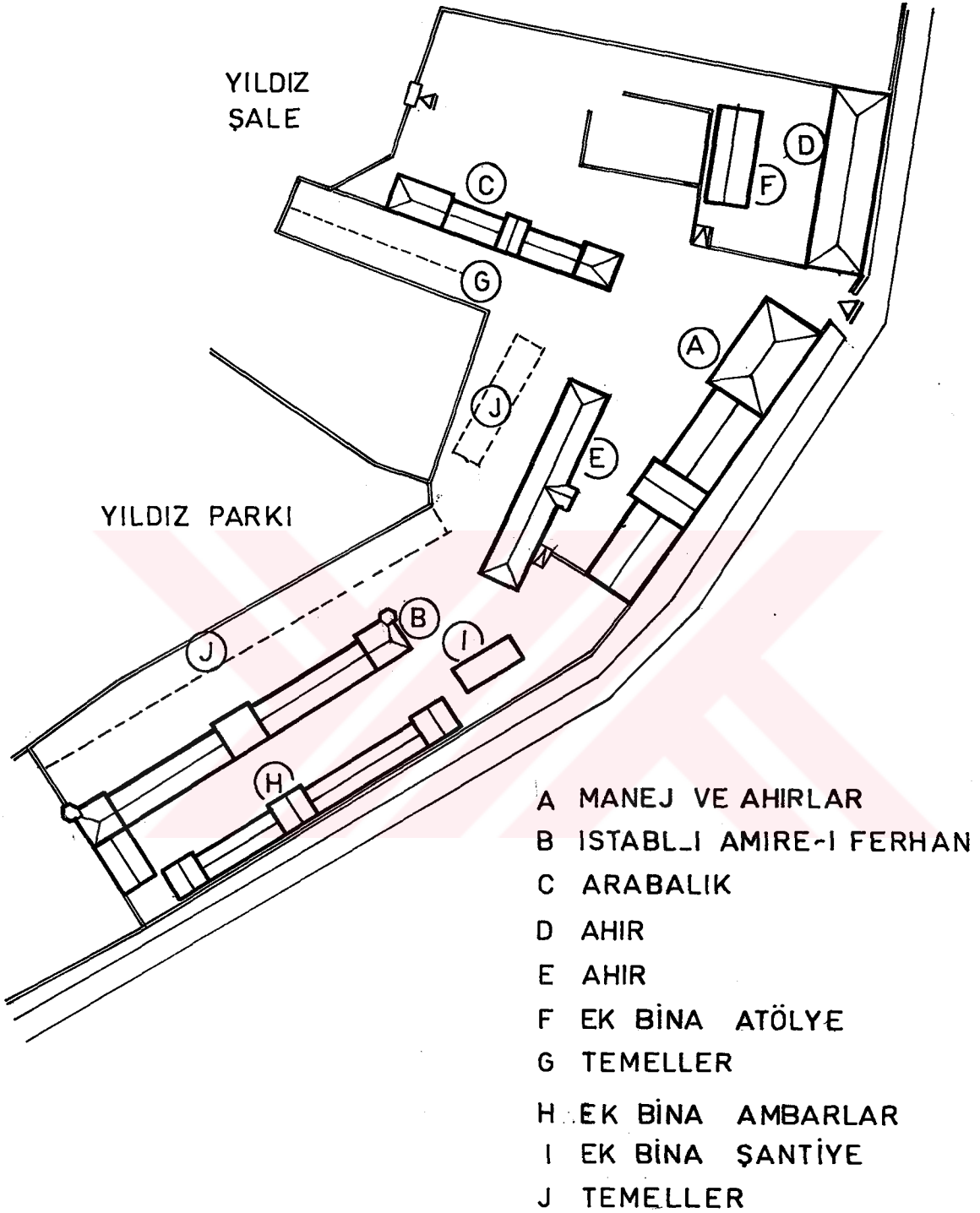

I. BOĞAZ K.
ÇEVRE YOLU

BARBAROS BULVARI

İST. BELEDİYESİ HARİTA MÜDÜRLÜĞÜNDEN ALINMIŞTIR.

ŞEKİL 1

ŞEKİL 2

MALTA İSTABLI-İ AMİRE-İ
 HÜMAYUNU
 VAZİYET PLANI 1/20000

İK

2.2.1- MALTA İSTABL-I AMİRE-İ HÜMAYUNU BİNALARIN TANIMI

2.2.1.1- MANEJ

Dikdörtgen plana sahip bu yapının yanında, ortada giriş bölümü ve iki yanında simetrik ahırlar olan yapı bulunmaktadır(F 1). Manej bölümünden ahırlara geçişte iki katlı küçük bir bölüm vardır. İstanbul Üniversitesi Abdülhamit Albümü fotoğraflarında da görülen bu bölümün üst katını bağımsız bir merdiven ile çıkılmakta olup, padişahın buradan atları izlediği sanılmaktadır(F 2). Yapı yığma tekniği ile inşa edilmiş olup, yapımına fazlaca özen gösterilmiş olan ahşap çatı sistemi gizlenmemiştir. Basık kemerli pencereler ve çatı fenerleri kullanılmıştır. Yapının konferans salonu olarak düzenlenmesine başlanmış olup, manej bölümünde beton basamaklar ve balkon yapılarak çalışmalar yarım bırakılmıştır. Yapının iç mekanları bugün orjinal durumundan çok farklıdır. Mevcut durumu rölöve ve fotoğraflar ile tesbit edilmiştir. (F 3,4,5,6,7,8). Yapı işlevlendirme önerileri sırasında daha detaylı incelenecektir.(Projeler için bkz. S.39,40,41)

F 1

MANEJ VE AHIRLAR

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90522

F 2

MANEJ BİNASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90522

F 3

MANEJ VE AHIRLARIN BUGÜNKÜ DURUMU

F 4

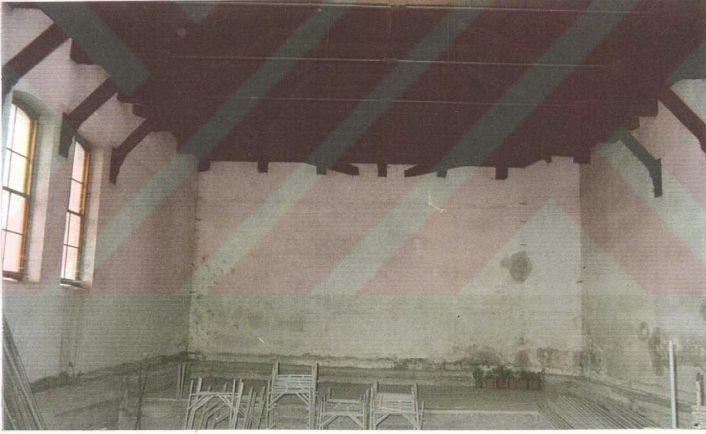

F 5

MANEJİN BUGÜNKÜ DURUMU

F 6

F 7

MANEJİN İÇ GÖRÜNÜŞÜ

F 8

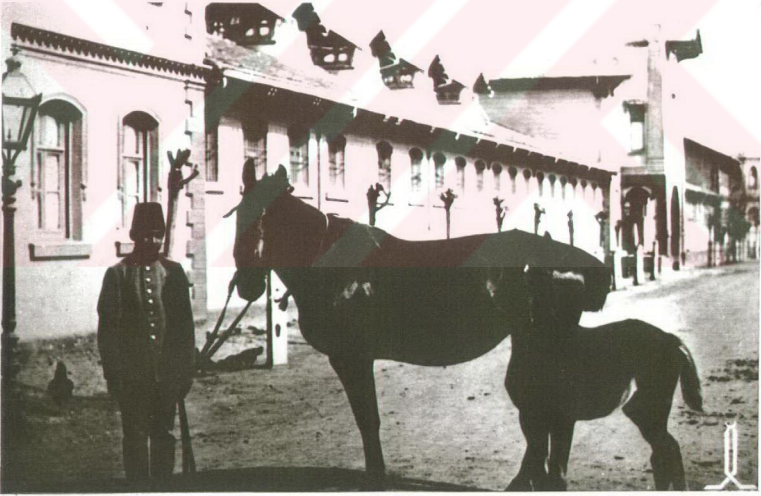
AHIRLAR İÇ GÖRÜNÜŞ

2.2.1.2- İSTABL-İ AMİRE-İ FERHAN

Simetrik planlı bir yapıdır. İki tarafında iki katlı, neogotik üslupta kuleli bölümler , orta kısımda art nouveau üslupta iki katlı bir bölüm ve bunun iki yanında tek katlı ahırlar bulunmaktadır (F 9 - 10). Yapılan araştırmalar sonucunda 1890 yıllarında yapının orta bölümünde iki tarafından çıkan ahşap merdiven bulunduğu, daha sonra 1893-1903 yılları arasında ise Raimondo D'aranco tarafından retorasyon sırasında değiştirildiği anlaşılmıştır (49), (F 10). Yapının duvarları yığma, ara kat döşemeleri ahşap çatı ise fenerli ve ahşap konstrüksiyondur. Ahır bölümlerinde basık kemerli pencereler bulunmakta olup, ahşap makaslı çatı sistemi tavan kullanılmayarak vurgulanmıştır. Orta giriş ve kuzey batı yönündeki iki katlı bölümlerin tavanları kalem işi bezemelidir. Yapı T.B.M.M. Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nca restore edilmiştir. (Bknz. S.45,46)

F 9

F 10

İSTABL-I AMİRE-İ FERHAN

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90929

F 11

ISTABL-I AMİRE-İ FERHAN BUGÜNKÜ DURUMU

2.2.1.3- ARABALIK

Ortada kemerli bir giriş kapısı olan, uzunlamasına ve simetrik bir yapıdır. Girişin iki yanında dörder kapılı arabalıklar ve onların da yanında servis veya yönetim birimleri olabilecek zemin ve çatı kotları farklı iki alan bulunmaktadır (F 12 - 13). Yapı yine yığma tekniği ve ahşap konstrüksiyon çatı sistemi kullanılarak yapılmıştır. Ancak bu yapıda ahırlardan farklı olarak çatı sistemi sadece Şale Köşkü tarafındaki bölümde gösterilmiştir, fener kullanılmamıştır. Yapının iki uç bölümü ve orta girişlerinde kapı ve pencereler manej tarafındaki hacim tavanında kalemişi bezemeler bulunmaktadır. Yapının sosyal tesis olarak projelendirilmesi sırasında binanın iki cephesi arasındaki kot farkından faydalanılarak zemin boşaltılmış, bodrum oluşturulmuş, mutfak olarak düzenlenmiştir. (Bknz. S.49,50)

F 12

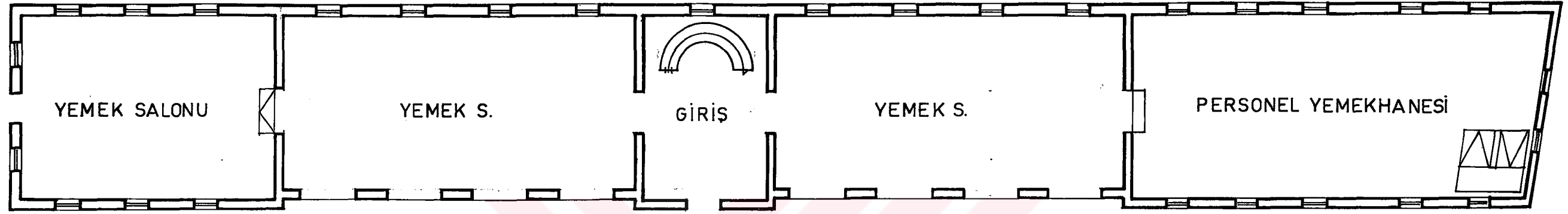

F 13

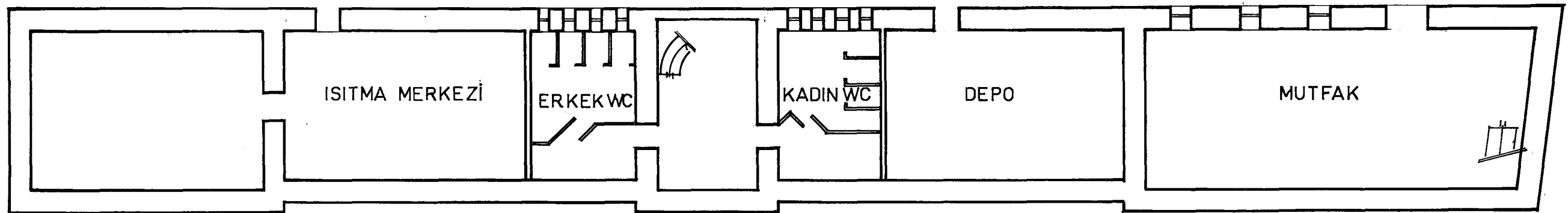
ARABALIK BİNASI BUGÜNKÜ DURUMU

ARABALIK BİNASI (SOSYAL TESİS)

S. 49

ZEMİN KAT PLANI

BODRUM KAT PLANI

ARABALIK BİNASI (SOSYAL TESİS)

S.50

GİRİŞ CEPHESİ

ÖLÇEK 1/200

2.2.1.4- AHIR YAPILARI

D Binası (Şekil 2) yığma tekniği ile yapılmış dikdörtgen planlı bir yapıdır. Makaslı ahşap konstrüksiyonlu çatının feneri yapı boyunca devam etmektedir. Pencereleer basık kemerlidir. Yapı atölye olarak kullanıldığından ilaveler yapılmıştır. Bölge Milli Saraylara devrolduğunda orjinalden çok farklı durumda bulunmuş olup, yapı üzerindeki izlerden ve fotoğraflardan (F 14) yararlanılarak orjinal haline getirilmiştir (F 15). (Bknz. S.56,57)

E Binası (Şekil 2) ortada giriş bölümünün iki yanında uzunlamasına simetrik ahır bölümlerinden oluşmaktadır (F 16) Yine ahşap çatı sistemi gösterilmiş olup yapı yığma tekniğindedir. Basık kemerli pencereler kullanılmıştır. Atölye olarak kullanılmasına rağmen ilave yapılmamıştır (F 17). (Bknz. S. 58,59)

F 14

D BİNASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90522

F 15

D AHIR BİNASI BUGÜNKÜ DURUMU

F 16

E AHIR BİNASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90522

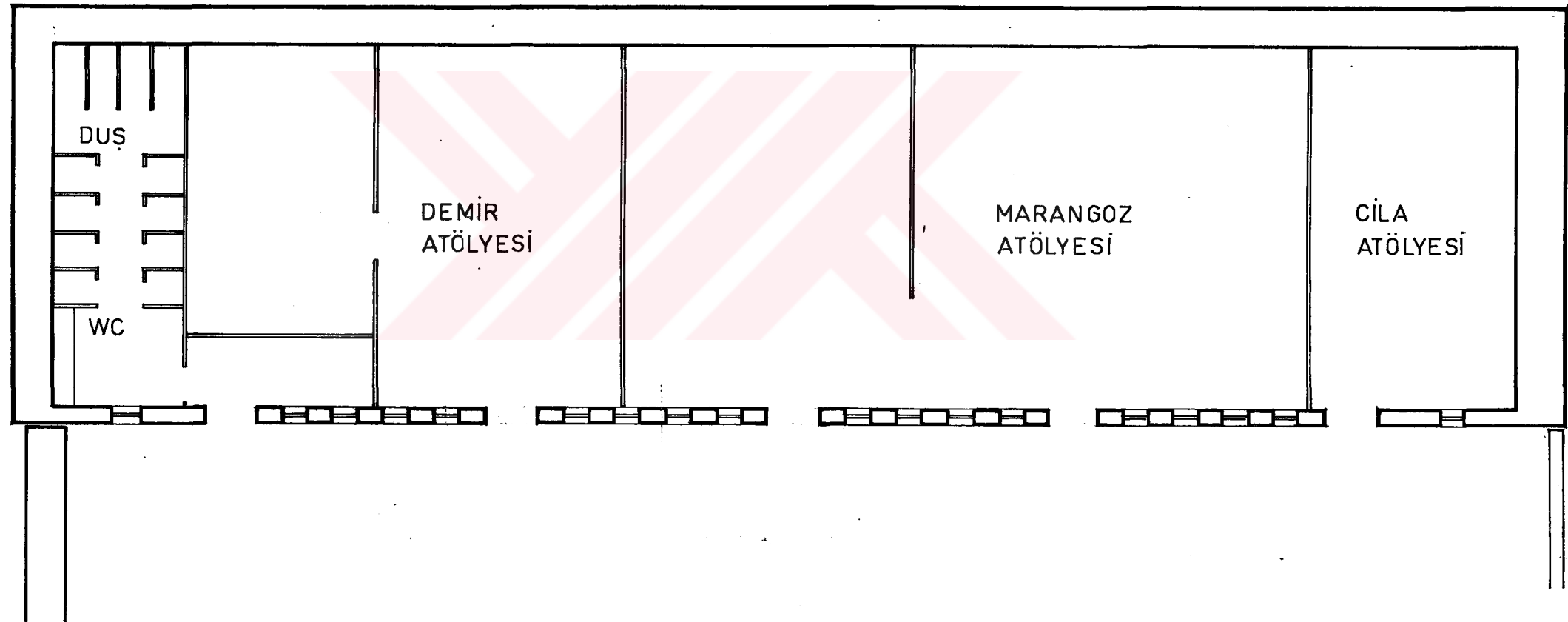

F 17

E AHIR BİNASI BUGÜNKÜ DURUMU

II BİNASI (ATÖLYE)

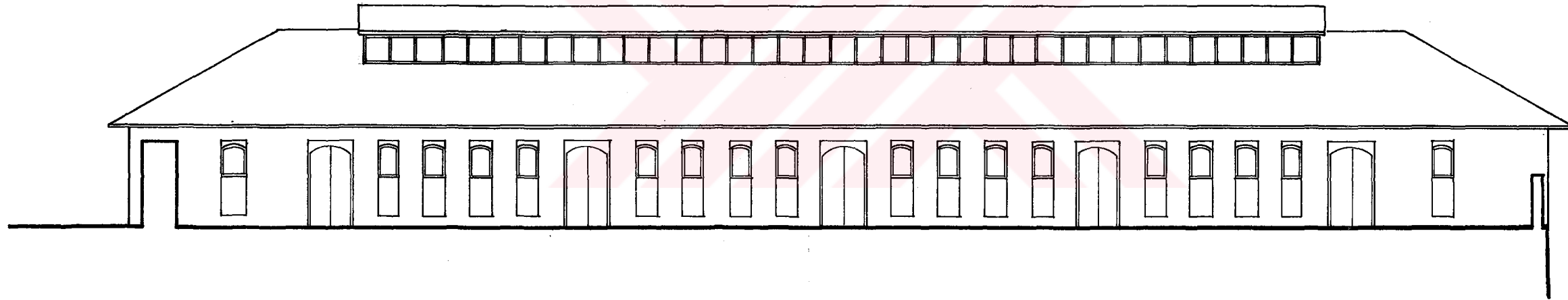
S.56

PLAN
ÖLÇEK 1/200

II BİNASI (A' T'ÖLÜYE)

S. 57

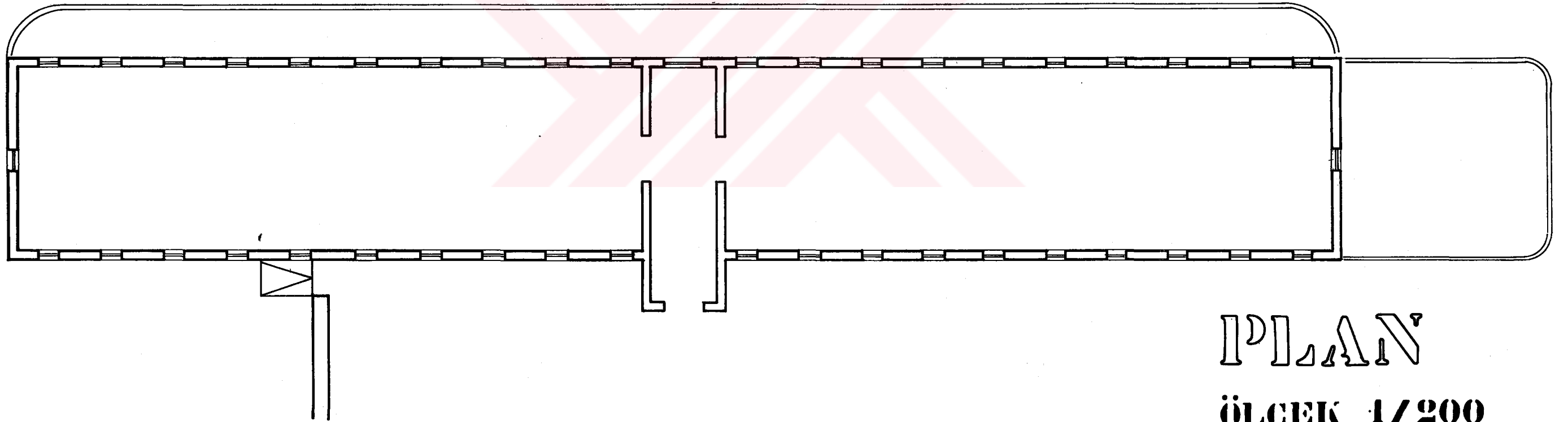
GİRİŞ CEFHESİ

ÖLÇEK 1/200

MİLLİ SARAYLAR PROJE ARŞİVİNDEN ALINMIŞTIR.

DE BİNASI RÖLÖVE PROJESİ

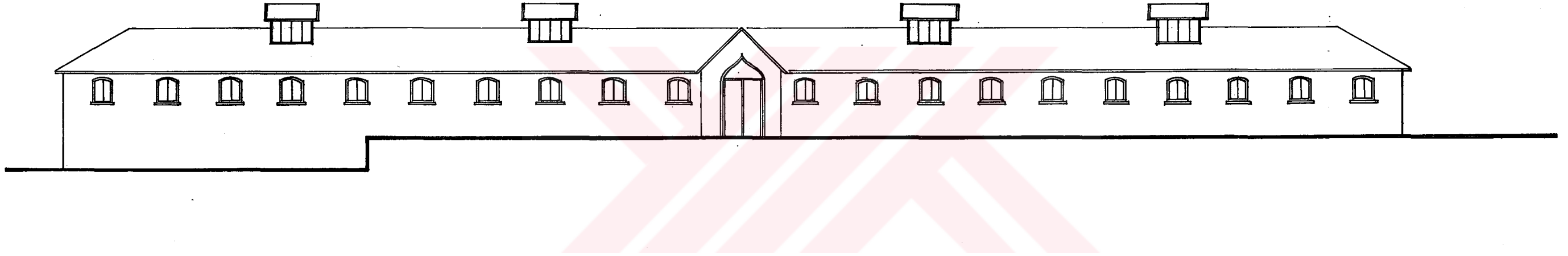
S. 58

PLAN
ÖLÇEK 1/200

E BİNASI RÖLÖVE PROJESİ

S. 59

GİRİŞ CEPHESİ
ÖLÇEK 1/200

MİLLÎ SARAYLAR PROJE ARŞİVİNDEN ALINMIŞTIR.

2.2.1.5- TEMELLERİ MEVCUT YAPILAR

Malta İstabl-ı Amire-i Hümayun-u olarak adlandırılan bu bölgede,İstanbul Üniversitesi Abdülhamit Albümü fotoğraflarından yola çıkılarak yapılan kazı çalışmalarında üç ayrı yapıya ait temeller ortaya çıkarılmıştır.

Vaziyet planında (Şekil 2) G ile gösterilen alandaki yapı izlerine ait rölöveler ve yapının rekonstrüksiyon projeleri üzerinde Milli Saraylar elemanlarınca çalışılmaktadır.Yapıya ait izler ve fotoğraflar esas alınarak çalışmalara devam edilmektedir (F 18,19).

Vaziyet planında (Şekil 2) J ile gösterilen alanda ise kazı çalışmalarına devam edilmektedir.İlk çalışmalara Abdülhamit Albümü fotoğraflarından Ferhan binasının karşısında bir yapı bulunduğu tespit edilerek başlanmıştır (F 20). İlk kazılarda yapının Yıldız Parkı ile bölgeyi ayıran tuğla duvarların üzerinde kurulduğu anlaşılmıştır (F 21,22).Ferhan'a paralel olan diğer duvar ile, bu duvar yer yer putrellerle bağlanmıştır.Arşiv araştırmalarında yapı ile ilgili net bilgilere rastlanmamıştır.

Fotoğraflar esas alındığında ve araştırma kazılarında bu üç temel dışında bir ize rastlanmayacağı kesinleştirilmiştir. Çalışmalar bu doğrultuda devam etmektedir.

F 18

G BİNASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90927

F 19

G BİNASI BUGÜNKÜ DURUMU

F 20

J BİNASI ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ABDÜLHAMİT ALBÜMÜ 90927

F 21

F 22

J BİNASI BUGÜNKÜ DURUMU

2.2.1.6- BÖLGEDE YAPILAN EK BİNALAR

1986 yılında Milli Saraylara devrolan Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu'nda mevcut bulunan I binasının (Şekil 2) tarihi özelliği bulunmadığı, yapılan araştırmalar sonucunda tesbit edilmiştir. 1986 öncesi gereksinimler doğduğundan yapıldığı sanılmaktadır. Bugün şantiye binası olarak kullanılmaktadır.

H binası Milli Sarayların inşaat ambarları yetersiz olduğundan yapılan betonarme binadır. Bir kısmı oto tamir atölyesi olarak kullanılmaktadır.

F binası da sert ağaç doğrama atölyesi olarak betonarme ve çelik sistem birlikte kullanılarak inşa edilmiştir. Bölgedeki restorasyon ve düzenlemeler tamamlandığında ise yıkılacaktır.

II. BÖLÜM

1- ESKİ YAPILARIN YENİ FONKSİYONLAR İLE KULLANIMI

1.1- İŞLEVLENDİRME - KORUMA İLİŞKİSİ

Kişiler ve oluşturdıkları topluluklar, geçmişsiz, daha doğrusu geçmişe uzayan kökler olmadan yaşayamazlar(50). Kültürü yaşayabilmenin, onu yeniden yaşatabilmenin yolları açık tutulmalıdır. << Bu da geçmişle bugünün, geleceğin ilişkilerinin sağlıklı, canlı, alışveriş içinde, katkılara yeni üretimlere açık tutulması ile olanaklıdır >> (51). Geçmişle bu ilişkileri ortaya koyan da mimari mirastır. Mimari miras toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyinin somut belgesidir (52).

Yüzyıllardır çeşitli uygarlıkların yer aldığı ülkemizde sanat ve tarihi bakımdan önemli mimari miras olarak anılan eserlerin korumasına son yıllarda daha fazla önem ve-

(50) Mehmet Çubuk, << Mimari Miras Yılı Eylemleri İçinde 1975

Amsterdam Kongresi , Bütünleşmiş Koruma>>,Yapı Dergisi,

Yem Yayınevi, İstanbul, 1976 - 17, S.46

(51) Cengiz Bektaş, Koruma Onarım, Yem yayınevi, İstanbul,

1992, S.12

(52) Besim Çeçener,<< Çevre ve Yapı Korumanın Gereği>>, Yapı

Dergisi, Yem Yayınevi, İstanbul, 1976 - 17, S.17

rilmeye başlanmıştır. Bu durumda koruma boyutlarına göre değişik durumlarda ortaya çıkmaktadır. Artık bir mimari mirasın yalnızca fiziki yönden ele alınmayacağı, bir koruma politikasının saptanması; fiziki, ekonomik ve sosyal sorunların ele alınmasının gerekliliği ortaya konmuştur (53). Bu da iki sonucu getirmektedir:

- Yapı veya yapı gruplarının özgün durumlarına bağlı kalarak restore edilmesi:
- * Yapıların kendilerinin bir anıt-müze olarak değerlendirilmesi, yalnızca geçmişin tanıklığını yapması.
- * Yapı veya yapı gruplarının gerçek işlevlerinin sürdürmelerinin sağlanıp geliştirilmesi, kent planlaması içinde koruma.
- Kullanım getirek koruma:Eğitim ağırlıklı çağdaş müzecilik, sempozyumlar, konserler gibi çağdaş gereksinimlere cevap verecek fonksiyonlar ile yaşatma.

<< Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir >> (54). Günümüzde yapıların işlev gördüğü sürece ayakta

(53) Mehmet Çubuk, S.46

(54) Cevat Erder, *Tarihi Çevre Bilinci*, O.D.T.Ü. Yayını, Ankara, 1977, S.91 (Venedik Tüzüğü, M.5)

kaldığı artık kabullenilmiştir.Tarihi bir çevreyi veya yapıyı yaşatan koşullar ortadan kalktığı zaman ya o bölge ölür, ya da yeni işlevler, eskiye benzeyen yeni işlevler karşımıza çıkar (55). Bunu Cengiz Bektaş şöyle tanımlıyor << Bir yapının boş bir kaplumbağa kabuğu değil de gerçekten bir yapı olması için tek koşul içinde bir yaşamın sürmesidir. Bir yapının gerçek onarımı ona çağdaş bir işlev vermekle olanaklıdır. İnsanlar bile en çok işlevsizlikten ölür >> (56).

1.2- İŞLEVLENDİRME ESASLARI

Hiçbir yapı, yapıldığı devir koşullarında kullanılmaz. Fonksiyonu değişmeyen eski yapılar dahi, çağdaş yaşama uyum gerekliliğinden değişikliğe uğramaktadır. Toplulukların sosyal ve kültürel yapılarının değişimleri sonucu, gereksinimleri de değişmektedir. Yapı aynen korunarak müze olarak kullanılsa dahi ziyaretçinin gereksinimlerini karşılayacak eklere gerek duyulacaktır. Bu nedenle işlevlendirme kararları restorasyon öncesi, restorasyon kararları ile birlikte verilmelidir. Restorasyon sonrası kararlar yapının özgün niteliğinin bozulmasına yol açabilir. İyi bir planlamada ilk

(55) Doğan Kuban, << Kültürel Gelişmeler ve Tarihi Çevrenin Korunması >>, *Mimarlık*, 1975-5, S.23

(56) Cengiz Bektaş, S.94

koşul eksiksiz bilgi toplanmasıdır. Bu nedenle ilk incelemelerde :

- Yapı,yapı grupları ve yakın çevresine ait bulunabilen tüm bilgilerin toplanması, sınıflandırılması:

* Araştırmalardan yola çıkılarak eserlerin yapıldığı dönemin sosyal, ekonomik, kültürel durumunun incelenmesi,

* Yapıldığı dönem mimarisinin incelenmesi,

* Yapılış amacı, fonksiyonları, bugüne kadar geçirdiği değişikliklerin incelenmesi,

* Yapım tekniği, kullanılan malzeme, iklimatik verilerin incelenmesi,

* Rölövelerin hazırlanması (yok ise).

Bu bilgilerin derlenmesinden sonra diğer bölümlerde inceleyeceğimiz ilişkilerin de ışığında işlevlendirme kararları alınmalıdır.

1.2.1- İŞLEVLENDİRME - TOPLUM YAŞANTISI İLİŞKİSİ

Koruma planları ve işlevlendirme uygulamalarının önce insanın gerçek gereksinimlerinden yola çıkılarak, geleceğinin de göz önünde bulundurulması, her aşamada onun da katılımı esasına dayandırılması gereklidir. Tarihi yapıların kullanılış amacı, buradaki insanların toplumsal yaşamı, kent ve dünya ilişkileri açısından bir bütün oluşturmalıdır. Bu nedenle araştırma bölgesinde kültürel, sosyal, yönetsel

hizmetlerin yeterince verilip verilmediği araştırılmalıdır. Araştırma sonuçları, toplumun ekonomik ve kültürel düzeyi de dikkate alınarak işlevlendirme çalışmalarının esasları oluşturulabilir (57).

1.2.2- İŞLEVLENDİRME - YAPI ÖZELLİKLERİ İLİŞKİSİ

Tarihi ve estetik birer anıt olarak karşımıza çıkan, görsel algılamamanın etkin olduğu yapı ve çevrelerinde yapılacak müdahaleler, söz konusu eserlerin geleceğe aktarılış biçimleri üzerinde etkili olmaktadır (58). Bu durumda korunacak değerlerin yitirilmemesi, özgün mimariye yabancı eklerden eser ile yarışacak yeni yapılardan kaçınmak gerekecektir.

Verilmek istenen fonksiyonun getirdiği programın yapıya uygunluğu; mekanın fiziksel özelliklerinden, yapının özgün durumuna zarar vermeden, maksimum ölçüde yararlanabilme esas alınmalıdır. Yapının kendisinin de sergilendiği unutulmamalıdır.

Fonksiyonun gerektirdiği teknik donanımın zarar vermesi de önlenmelidir.

(57) Cengiz Bektaş, S.33

(58) Zeynep Nayır, << Bologna Tarihi Merkezi Koruma Çalışmaları >>, Çevre Dergisi, Reyo Yayınevi, İstanbul, 1979, S.3

1.2.3- EKONOMİK DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Koruma ve yapıya çağdaş işlevler vermenin geçmişten geleceğe bağ olma dışında ekonomik boyutunu da göz ardı etmemek gerekir. Mimarlık ve sanat tarihi açısından korunmasına gerek bulunmayan bir eski yapının bile, henüz ömrünü tamamlamamış bir yapı kapitali bulunur (59). Bir çok kentimizde, bir çok tarihsel yapı veya çevre aşırılığa kaçmayan onarım ve düzenlemelerle fonksiyonel hale gelebilir (60). Restorasyon ve işlevlendirme maliyetinin, yeniden yapım maliyetini aştığı durumlarda da yapının tarihi ve mimari değerleri göz ardı edilmemelidir.

1.3- GÜNÜMÜZDEN ÖRNEKLER

İBRAHİM PAŞA SARAYI

Adını Kanuni Sultan Süleyman'ın ikinci sadrazamı ve Osmanlı tarihinin gözde devlet adamlarından İbrahim Paşa'dan alan bu sarayın bugüne kadar ayakta kalabilen bölümleri Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak işlevlendirilmiştir. 1908 yılında önüne Tapu ve Kadastro binası inşa edilen ve 1938 yılında Adliye binası yapımı sırasında bir kısmı yıkılan yapı-

(59) Besim Çeçener, S. 43

(60) Cengiz Bektaş, S. 13

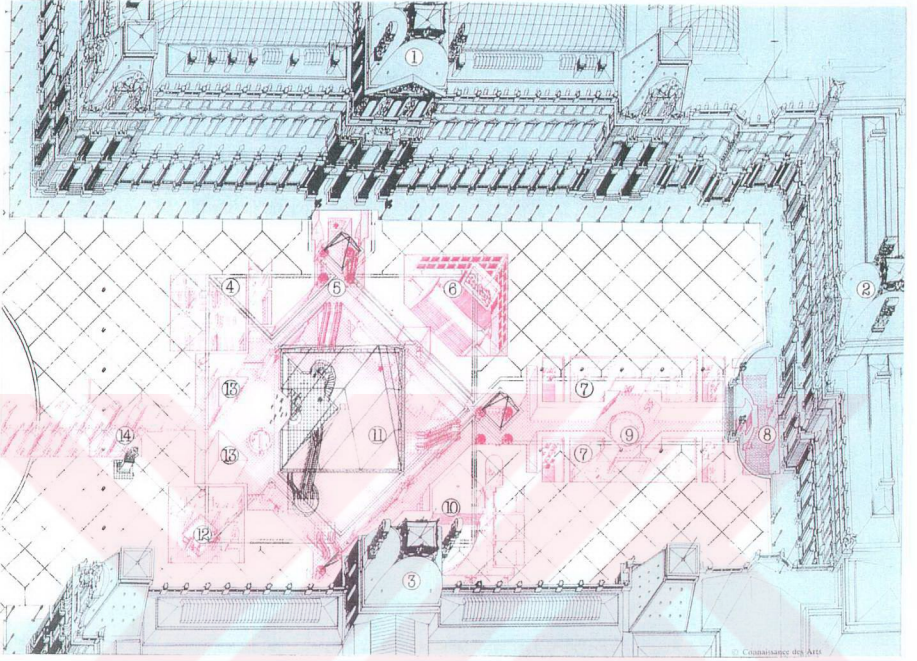
dan günümüze Selamlık, Seyir ve Merasim Salonu, Divanhane gelebilmiştir. 1983 yılında müze fonksiyonu verilmek üzere restore edilmiştir. Türk ve İslam Eserleri Müzesinde halı, el yazmaları ve hat sanatı, ahşap eserler, taş sanatı, keramik ve cam, maden sanatı, etnoğrafya bölümleri bulunmaktadır. Müzede ayrıca geçici sergiler, müzayedeler, kongre ve seminerler de düzenlenmektedir (61).

LOUVRE SARAYI

Yapımı 1852-1857 yıllarında tamamlanan, 1973'den beri bir bölümü müze olarak kullanılan Louvre Sarayı'na, giriş çıkışlarını düzenlemek, konferans salonu, lokanta ve teknik servis için gerekli alanları düzenlemek amacı ile ekler yapılması çalışmalarına 1981 yılında başlanmıştır. Çağdaş müzecilik fonksiyonlarını verebilmek amacı ile yapılan bu ekler Napoleon Avlusunda bir cam piramit olarak yükselmiştir (62). (Bknz.S.73)

(61) İlhan Akbulut, <<İbrahim Paşa Sarayı ve Türk ve İslam Eserleri Müzesi >>, *İlgi*, 1995-82, S.10-15

(62) *Kültür Yapıları*, Yem Yayınları, 1994, S.64 - 67

1. Richelieu Pavyonu
2. Sully Pavyonu
3. Denon Pavyonu
4. Müze kafeteryası ve "Grand Louvre" Lokantası
5. Richelieu geçidi ve Palais Royal metro istasyonu doğrultusu
6. Louvre oditoryumu (420 kişilik)
7. Louvre tarihi

8. Philippe Augusto kriptasma gidiş
9. Geçici sergiler (alt kat)
10. Gruplar, konferanslar, görsel-işitsel merkez
11. Napoléon holü (ziyaretçiler için ana giriş)
12. Kitaplık ve butikler
13. Danışma panoları
14. Louvre-Karusel geçidi

LOUVRE SARAYI VE EKLERİ

2- KÜLTÜR MERKEZLERİ

2.1- Kültür Merkezlerinin İşlevleri

Şehir planlaması ölçeğinde düşünüldüğünde şehir merkezlerinde toplum gereksinimlerini karşılayacak fonksiyonlar:

- Ticaret,
- İdare Tesisleri,
- Kültürel - Sosyal Tesisler,
- Dini Tesisler,
- İmalat, Endüstri olarak belirlenmiştir.

İncelemek istediğimiz Kültürel - Sosyal Tesisler grubuna giren Kültür Merkezleri ise:

- Toplantı Salonları,
- Konser Salonları,
- Sanat Galerileri,
- Kulüpler, Dernekler,
- Müzeler,
- Tiyatro, Sinemalar,
- Kütüphaneler,
- Derslik, Atölyeler fonksiyonlarını kapsamaktadır (63)

(63) Ayten Çetiner, << Şehir Yenileme Öğrenimi >>, Yayınlan-

mamış Ders Notları, İ.T.Ü. , 1982, S.22 - 23

Kültür merkezleri yukarıda belirtilen fonksiyonları, bölgede yaşayan halkın ekonomik, sosyal, kültürel düzeyinin getirdiği gereksinimler ölçüsünde içermelidir. Fonksiyonların belirlenmesinde çevrede bulunan diğer merkezler, fonksiyonlar arası ilişki, ulaşım önemli etkindir.

2.2- Kültür Merkezleri Örnekleri

Kültür merkezlerinde tarihi ve kültürel değerlerle ilişkii ve simgelerin kullanılışını da açıkça görebiliyoruz. örneğin Ankara Atatürk Kültür Merkezi, doğumunun 100. yılında Atatürk İlkelerini yaşatmak amacı ile yapılmıştır. Yapı:

- Müze,
- Sergi,
- Folklor,
- Kitaplık,
- Kongre ve Konser Salonu,
- Opera ve Bale Binası,
- Genel Hizmetler birimlerinden oluşmaktadır. Asıl vurgulanmak istenen Cumhuriyet Devri Müzesinde ise:
- Bilim Teknoloji,
- Tabiat Tarihi,
- Kurtuluş Savaşı,
- Atatürk Müzesi bölümleri bulunmaktadır.

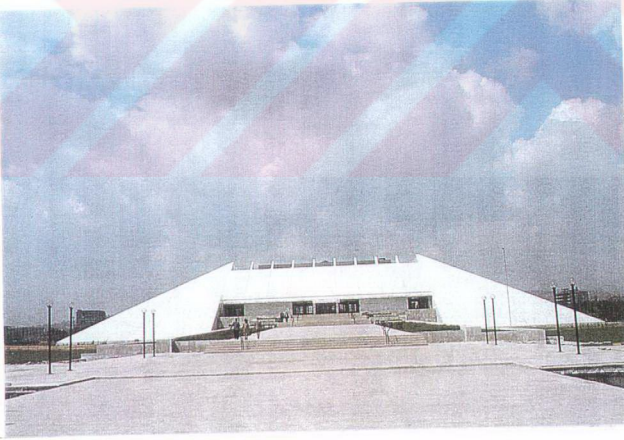
Merkezin projeleri Y.Mimar Filiz Erkal ve Y.Müh. Coşkun Erkal tarafından hazırlanmıştır (64). (Bknz. S.75)

Diğer bir örnek Oscar Niemeyer'in projelendirdiği Latin Amerika Anıtı'dır.Latin Amerika kültür öğelerini canlı tutmak, Latin Amerika ülkelerini kültürleri çerçevesinde birbirine yaklaşımlarını sağlamak amacı ile yapılmıştır.Al-
tı önemli yapıdan oluşur:

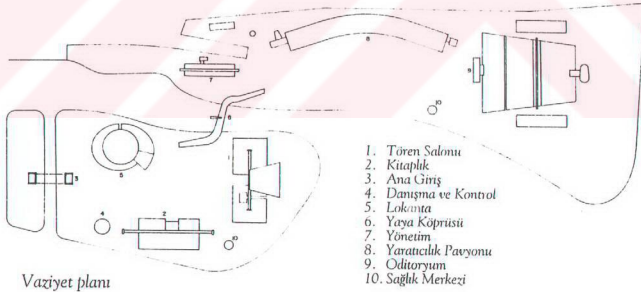
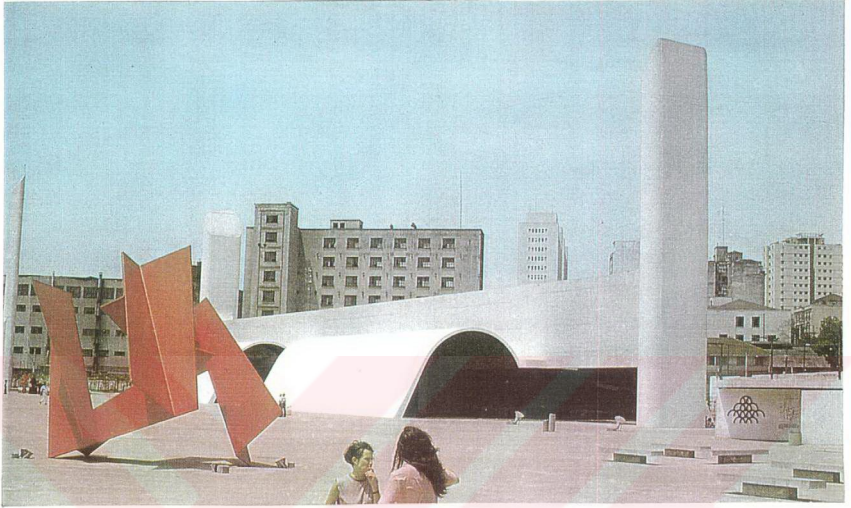
- Tören Yapısı,
- Kitaplık,
- Oditoryum,
- Yaratıcılık Pavyonu,
- Yönetim ve Araştırma Merkezi,
- Lokanta,
- Açık Hava Sergi Alanı (65). (Bknz. S.78)

(64) *Kültür Yapıları*, S.78 - 83

(65) *İbid*, S.84 - 92

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

LATİN AMERİKA ANITI

III. BÖLÜM

1- MALTA İSTABL-I AMİRE-İ HÜMAYUNU'NDA BUGÜNE KADAR YAPILAN İŞLEVLENDİRME ÇALIŞMALARI

Yapılan araştırma ve kaynak taramalarının sonucunda çalışmaların Yıldız Sarayı, Yıldız Parkı ve Şale bölgesinde yoğunlaştığı görülmüştür. Malta İstabl-ı Amiresi'nde bu kadar yoğun araştırma çalışmasına belki de askeri bölge olması nedeni ile rastlanmamıştır.

Bölgede bulunan Has Ahır binası ile ilgili 1983-1984 yıllarında İstanbul Teknik Üniversitesinde tez çalışması yapılmış olup, yapıya *Kültürel Rekreatif Merkez* fonksiyonu verilmiştir. Burada kültür ve eğitim etkinlikleri olarak:

- Sergileme,
- Gösteri Merkezi,
- Sanat Kursları,

Rekreatif etkinlikler için de:

- Açık Spor Alanları,
- Kapalı Spor Alanları önerilmiştir.

1986'dan itibaren bağlı bulunduğu Milli Saraylar tarafından yapılan çalışmalarda önerilen yapı grubunun restorasyon amaçlı bir kültür ve eğitim merkezi olmasıdır.

Buna göre:

A Binası	Toplantı Salonu, Sergi Salonları
B ve H Binaları	Milli Saraylar Kültür, Bilim, Tanıtım Merkezi
C Binası	Personel Yemekhanesi, Restoran
D ve F Binaları	Marangoz, Mobilya, Demir Atölyeleri
E Binası	Tablo Restorasyon Atölyesi
G Binası	Misafirhane

olarak düşünülmüştür.

Bu yapılardan vaziyet planında A Binası olarak tanımlanan Manej Binası daha önce de anlatılan biçimde yarım bırakılmıştır (Bknz. Şekil 2).

Istabl-ı Amire-i Ferhan Binasının restorasyonu tamamlanmış olup, Kültür Bilim ve Tanıtım Merkezinin taşınması çalışmaları yapılmaktadır (B Binası).

H Binası tüm bölgede restorasyon çalışmaları tamamlanmadığından bir süre daha ambar işlevini sürdürecektir.

D ve F Binaları bölgede tüm çalışmalar tamamlandığında eğitim atölyeleri olarak kullanılması planlanmıştır.

E ve G Binaları ile ilgili proje çalışmaları devam etmektedir.

2- YENİ İŞLEVLENDİRME ÖNERİSİ

2.1- Kültür Merkezi Fonksiyonunun Uygunluğu

Bugüne kadar Yıldız Sarayı civarındaki tüm yapıların yapılış amaçları ve bugünkü kullanımları incelenmiş, bölgenin Yıldız Üniversitesi, Kültür Bakanlığı, Milli Saraylar, İstanbul Belediyesi gibi farklı kuruluşlarca kullanıldığı belirlenmiştir. Yapılar arasında fonksiyonel ilişki ve bütünlük bulunmadığı da görülmektedir. Üniversite yapıları, müze, saray, dinlenme tesisleri - kafeteryalar, dernekler şeklinde gruplayabileceğimiz fonksiyonların yanında, Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu'na ağdaş müzecilik anlayışının getirdiği eğitim ağırlıklı fonksiyonların verilmesi uygun olacaktır. Müze ,sergi salonları, eğitim atölyeleri, konferans salonu, kafeterya, kütüphaneden oluşan kültür merkezi ulaşım açısından da uygun bir bölgede olacaktır.

Tezin bundan sonraki bölümlerinde Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu'ndaki yapılar tek tek incelenecek, önerilen fonksiyonlar belirtilecektir. Bu yapılarda Manej  rnek yapı olarak seçilmiş olup, bu yapıya ait projeler de tanıtılacaktır. Tüm yapılara ait çalışmaların yapılması bir doktora tezi için daha uygun olacağından bir örnek yapı seçilmiştir.

2.1.1- Manej

Bu yapıda daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere konferans salonu olarak iç düzenlemelerin yapımına başlanmış olup, yarım bırakılmış durumdadır. Yapıda:

- Manej alanında kazı yapılarak orijinal zemin kotunun çok altına inilmiş, yapının özgün durumuna aykırı olarak beton basamaklar ve sahne inşa edilmiştir.
- Padişahın atları seyrettiği tahmin edilen küçük balkon betonarme olarak genişletilmiş, zeminden iki kolona taşıtılmıştır. Yapıda iç mekanın en fazla vurgulanmış bölümü olan çatı makaslarının görsel bütünlüğü bozulmuştur.
- Ahır bölümünden bu balkona çıkan betonarme merdiven eklenmiştir.

Bugün yapının yine konferans salonu olarak düzenlenmesi uygun bulunmuştur. İşlev kazandırma programı çerçevesinde:

- Giriş bölümü
 - * Danışma
 - * Tanıtım
 - * Satış merkezi
- Süreli sergiler
- Geçici sergiler

- Konferans salonuna geçiş

* Vestiyer

* ay ocağı

- Konferans salonu

- Teknik servis

- Tuvalet ve depo alanlarının düzenlenmesi düşünülmüştür.

Tasarım ilkeleri olarak:

- Sergi salonlarının konferans salonu kullanılmadığında da açık olabileceği dşnlrerek girişin orta bölümden verilmesi,

- Yapının özgünlüğüne aykırı eklerin yıkılması,

- Manej bölümünde yapılan kazı sonucu inşa edilen basamakların tekrar doldurulmasının maliyeti arttıracadığı, uzun süre alacadığı, sahne kotu ile oturma alanlarının görüşü engelleme-yecek düzende olduğu göz önüne alınarak aynen bırakılması,

- Dış cephede Abdülhamit Albümü fotoğraflarında görülen(F 2) balkona çıkış merdiveninin aynen inşa edilmesi, teknik servis girişi olarak kullanımı,

- Tuvalet mekanları olarak bina yakınında, yapının cephesinin bozulmamasını sağlamak amacı ile gömme olarak projelendirilmesi,

- Sergi alanlarında yapının özgün durumuna aykırı olmayan hareketli elemanların kullanımı esas alınmıştır.

Uygulama sırasında ise:

- Yıkım işlemlerinde yapının zarar görmemesine,
- Ek yapı inşaatı için kazı çalışmaları sırasında çıkabilecek yapı parçalarına dikkat edilmelidir.

Kullanım ilkeleri:

- Yapının kullanımı sırasında çıkabilecek teknik sorunların önlenmesi için proje aşamasında dikkatli çalışılmalıdır.

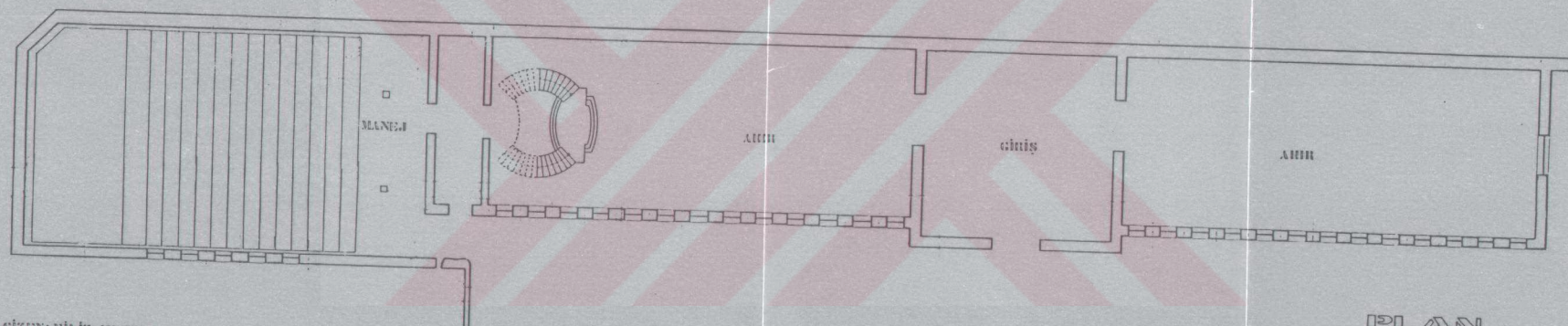
Yapının bugünkü durumuna ait projelerin hazırlanmasından sonra , ikinci aşamada özgün durumu ve önerilere ait projeler hazırlanmıştır (Bknz. S.85 - 90)

2.1.2- İstabl-ı Amire-i Ferhan

Daha önce de belirtildiği gibi restorasyonu tamamlanmış bir yapıdır. İşlevlendirme esaslarına göre, restorasyondan önce kullanım kararlarının verilmesi, projelendirilmesi gerekirken restorasyona başlanmıştır. Yapının Milli Saraylara devrolduğunda çatısının çok fazla harap durumda olması, bu nedenle tahribatın fazlalaşmasını önlemek amacı ile bu karar alınmıştır.

Bu durumda yapının ahır bölümlerinin aynen bırakılması ve dönemi yansıtan fotoğraflardan kalıcı bir sergi düzenlenmesi uygun olacaktır. Diğer bölümlerin ise kütüphane, arşiv, video ve bilgisayar kullanımı ile bilgilenmeyi sağlayan bir merkez olarak işlevlendirilmesi düşünülmüştür.

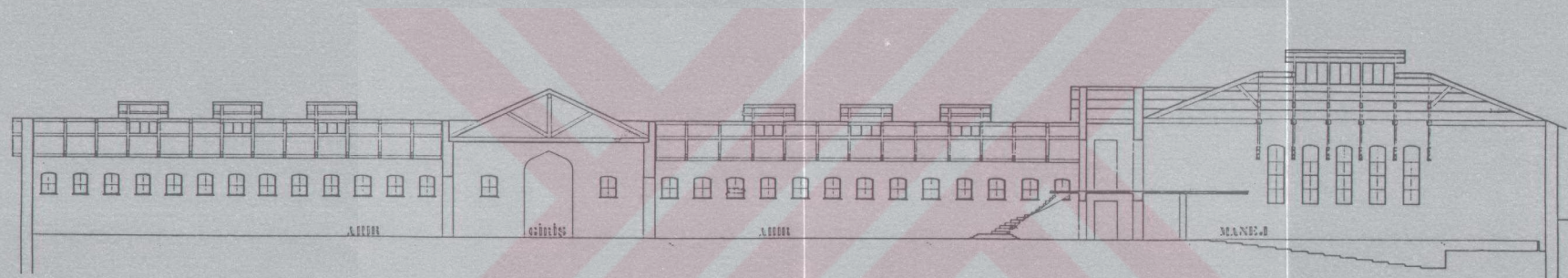
MANEJ VE ANOTULAR
RÖMÖVDE PRAD. JESSÍ

ČIŽEN: P. L. Ž. M. S. J.

PLAN
0 2 4 6 m

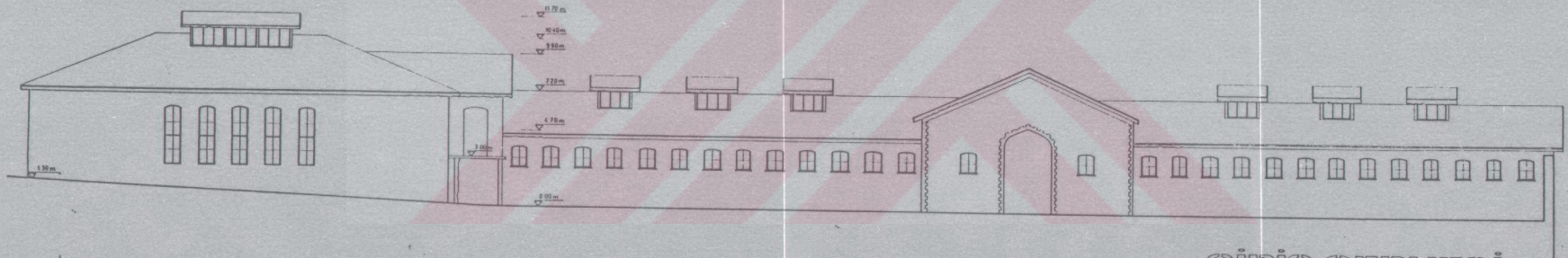
MANEJ VE AMIRLAR
RÖMÂNİYE İPRADESSİ

ÇİZEN: FİLİZ MİSİLLİ

0-0 KAT PLANI

MANEJ VE ANHARLAR
REHBER VE PROJEKSI

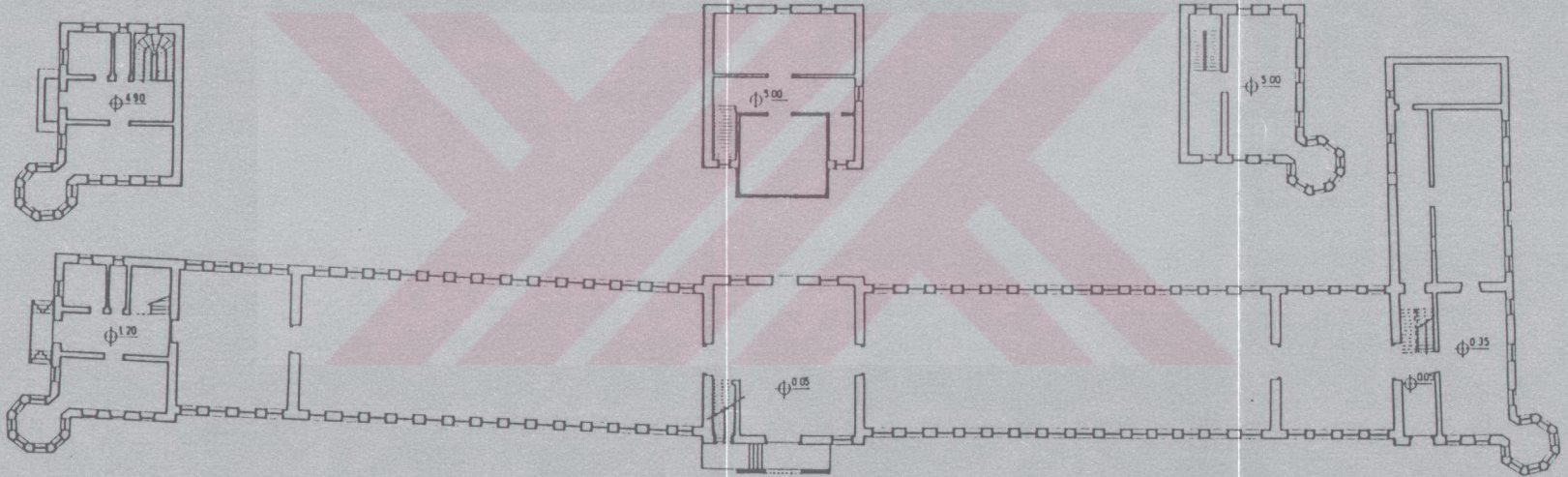

ÇİZEN: FİLİZ MİSİLLİ

GEİRİŞ GEİRİSİ

İSTABL-I AMİRE-İ FERİHAN RÖLİVE PROJESİ

545

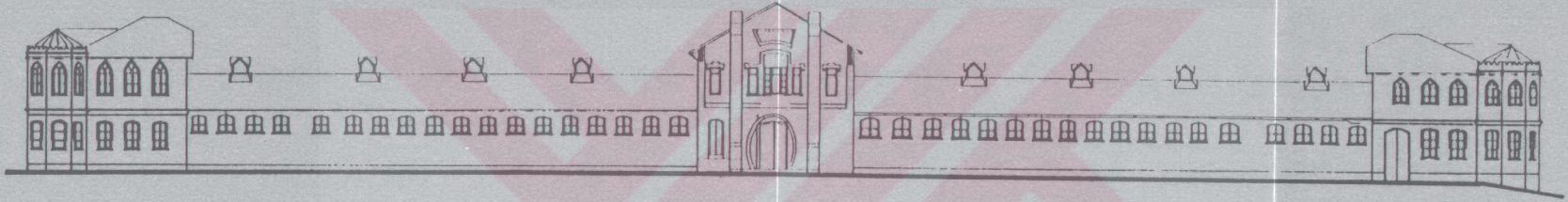
MİLLÎ SARAYLAR PROJE ARŞİVİNDEN ALINMIŞTIR

KAT PLANLARI

0 2 4 6m
■■■■

İSTABUL-İ AMİRE-İ FERİHAN
RİDLİVİYE PİRDİYESİ

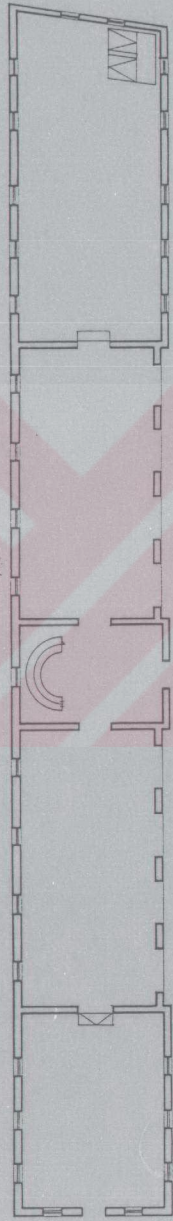
546

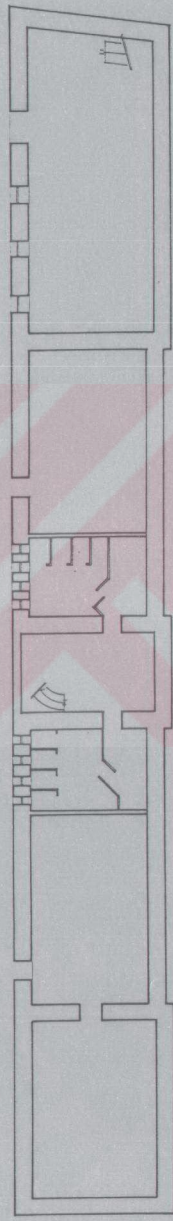
ÇİRİŞ ÇEPIYESİ

ALBAHALIK BİNASI

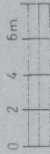
S. 49

ZEMİN KATI PLANI

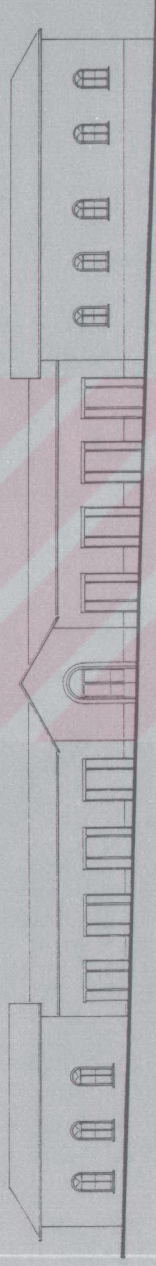

BİRİNCİ KAT PLANI

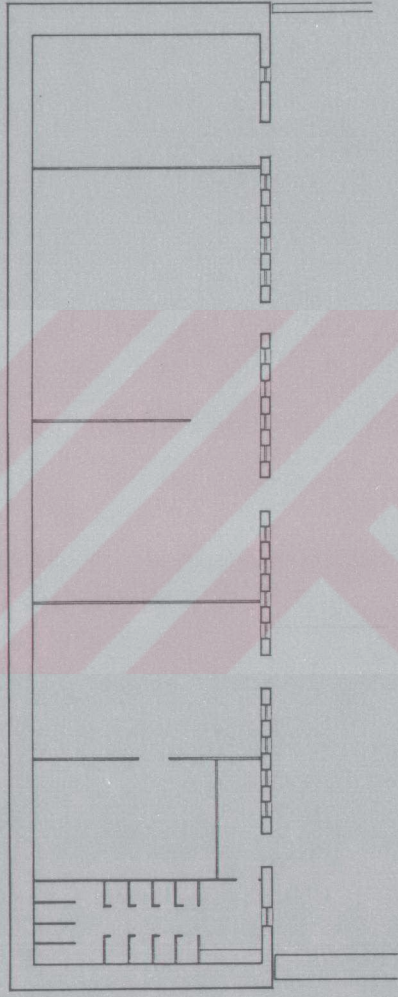

ALBAYLIK BİNASI

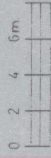
S. 50

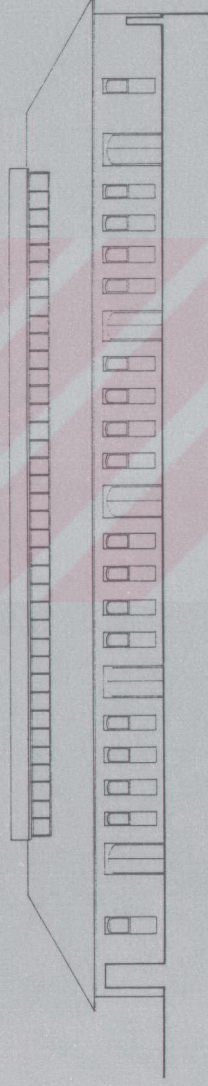

CAIRIŞ ÇERPIESİ

İBBİNASI

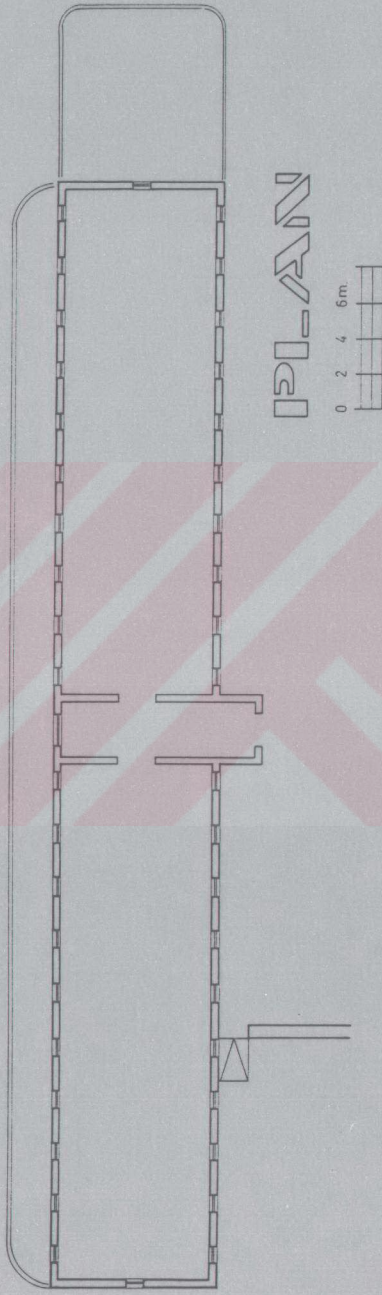

ÇİİRİŞ ÇERCHESİ

MİLLİ SARAYLAR PROJE ARSİVİNDEN ALINMIŞTIR.

TE BİNASI KÖKÜVE PROJESİ

S. 58

12. BÜYÜK
MİLLİ

12. BÜYÜK
MİLLİ

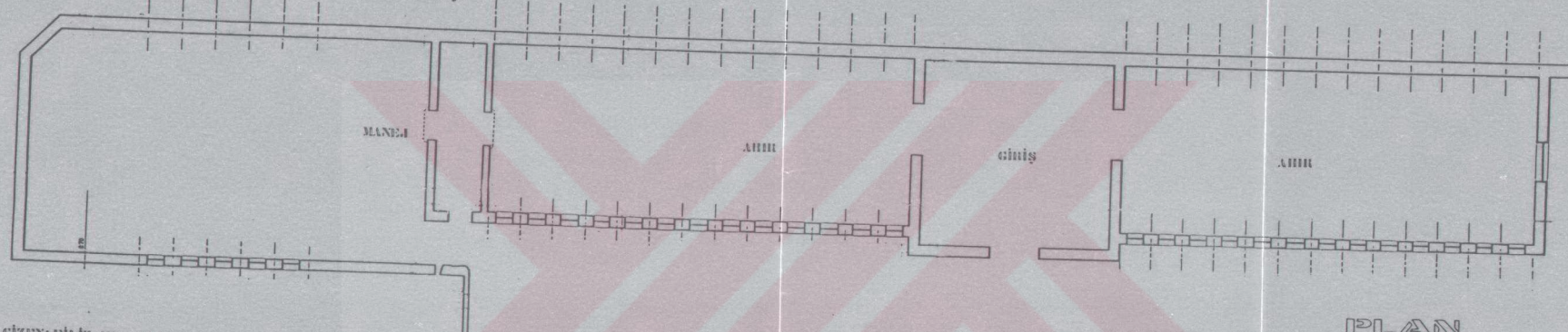
S. 59

12. BÜYÜK
MİLLİ

MİLLİ SARAYLAR PROJESİ ARŞİVİNDEN ALINMIŞTIR.

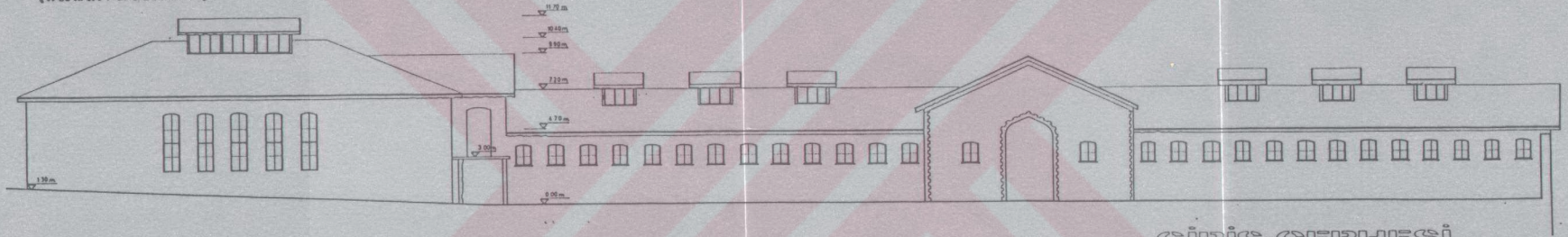
MANDEI VE AMHEDAR
 DEEDLÖVDE PREDDESSÍ (ÖZZGÉLIS MUNDGUMU)

GÉZEN: F. H. H. H. M. H. H. H.

PLAN
 1 2 3 4

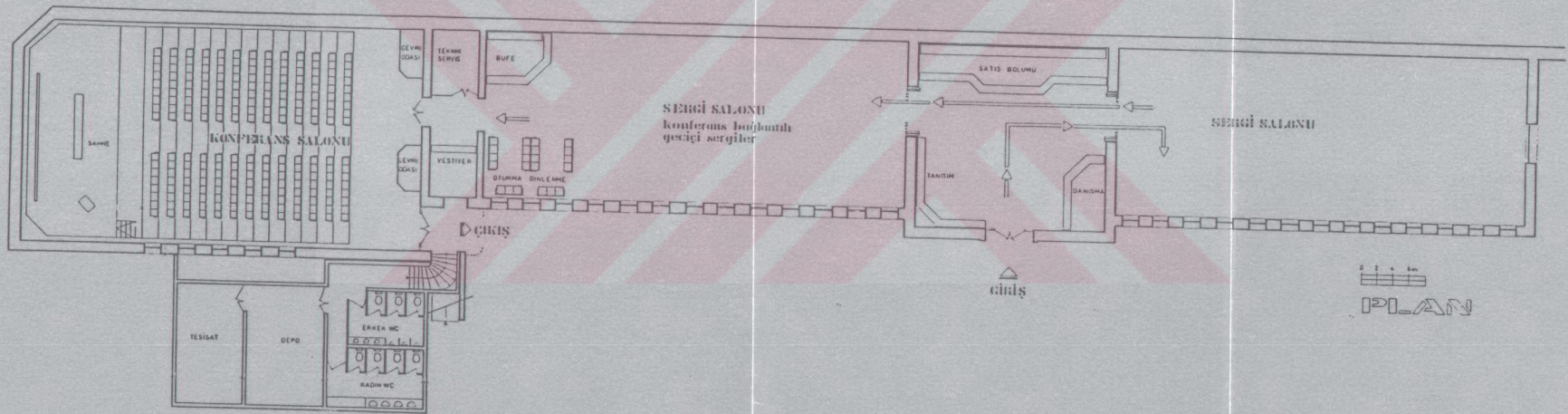
MANERİ VE ANNEKSLAR
 REİDİTİVE PİREKİTİSİ
 (BİZANİS DÜKİTİSİ)

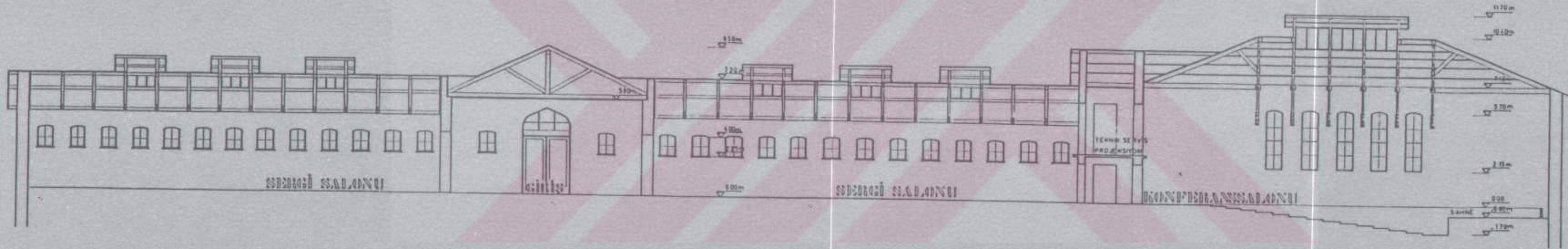
ÇİRİŞ ÇEPIHESİ

ÇİZEN: FİLİZ MİSİRLİ

MANEJ VE ANILAR İŞLEV ÖNERİSİ

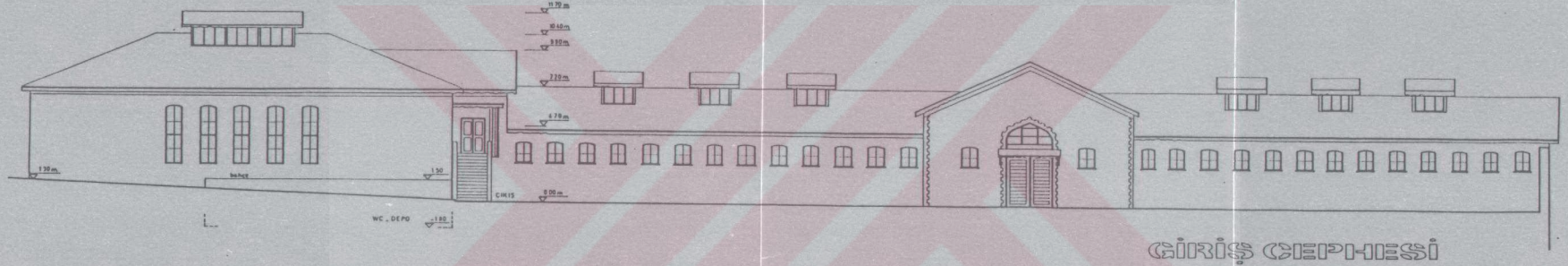
MANEJ VE ANHARLAR
İŞLEV ÖNERİSİ

ÇİZEN: FİLİZ MİSİLLİ

0-0 KESİTİ

MANDE İ VE ANNORLAR
İşlev Önerisi

GİRİŞ ÇERCHESİ

ÇİZEN: F.İ.İ. MİSİLLİ

2.1.3- Arabalık

Farklı işlevleri kapsayan bir kültür merkezinde canlılığı koruyabilmek, halkın gereksinimlerini karşılayabilmek için kafeterya - restoran düşünülmüştür. Arabalık yapısının geniş ve net alanlara sahip olması, mutfak ve tuvalet bölümlerinin bulunması da bu seçimin doğruluğunu göstermektedir.

2.1.4- Ahır Binası

İki ayrı bölüme ait bu yapı (E Binası) mekanlarının boyutları ve plan özelliği ile hareketli bölmelerin kullanımına olanak vermesi açısından atölye olarak fonksiyonlandırılmıştır. Farklı sürelerle çeşitli kursların verildiği atölyelerin bulunması merkezin hareketliliğini arttıracaktır. Bu kurslar kapsamına çeşitli sanat ve restorasyon eğitimleri alınarak, üretilenler Manej Binasında sergilenebilir, konferans salonunda tanıtım etkinlikleri düzenlenebilir.

2.1.5- Temeller

Bölgede 1992 yılından itibaren yapılan kazı çalışmalarında iki ayrı yapıya ait temeller, yol dokusu ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalarda İstanbul Üniversitesi Abdülhamit Albümü fotoğrafları, duvarlardaki yapı izleri esas alınmıştır. Kazı alanlarının büyüklüğü ve önem sırasına göre program dahilinde kazılara devam edilmektedir.

Vaziyet planında G ile gösterilen bölgede duvardaki

izler ve temellerin verileri ışığında Milli Saraylarca rekonstrüksiyon projeleri hazırlanmaktadır. Verilen misafirhane fonksiyonu düzenlenecek kurslar süresince gereksinimi karşılayacaktır.

Vaziyet planında J ile gösterilen Yıldız Parkını da gören bölgede resim kursları verilebilir, mimari çalışmalar yapılabilir. Açık oturum alanları düzenlenebilir.

IV.BÖLÜM

SONUÇ

Yıldız Sarayı, Yıldız Parkı ve Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu'na ait yapıların hangi dönemlerde ve hangi amaçlara yönelik yapıldığı belirlenmiş olup, günümüze kadar gelen yapıların ne amaçla kullanıldığı araştırılmıştır. Bölgenin değişik kurum ve kuruluşlarca kullanıldığı, birbiri ile ilişkili fonksiyonlar verilemediği görülmüştür.

Buradan yola çıkılarak Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu'na, bölgede eksikliği görülen, çağdaş müzecilik bağlamında eğitim ağırlıklı fonksiyonlar verilmiştir. Eğitim atölyeleri, sergi salonları, konferans salonu, kütüphane, görsel yöntemlerle bilgilendirme, sosyal tesis, açık oturma alanlarını kapsayan *Kültür Merkezi* olarak düşünülmüştür.

Günümüzde müzeler, eserlerin sadece uygun koşullarda bekletildiği depolar görünümünde sergilendiği yapılar olarak düşünülmemektedir. Çağdaş müzecilik anlayışının getirdiği, eğitim ağırlıklı fonksiyonları da kapsayarak yaşayan hale getirilmiştir. Sergileme özellikleri ile bilgilendiren konferans ve toplantılar gibi etkinliklerle canlandırılan, çeşitli atölyelerde çalışma olanakları sağlanarak ziyaretçiyi katılımcı hale getiren, bir anlamda kültür merkezleri olarak düşünebiliriz.

İnceleme bölgesine verilen kültür merkezi fonksiyonlarını belirlerken en önemli etkenlerden biri yapıların konum olarak birbiriyle bağlantılı işlevler verilmesine uygunluğudur. Daha sonraki aşamada da tek tek yapıların fonksiyonları incelenmiştir.

Ziyaretçinin bölge ile ilgili araştırma yapabileceği, atölyelerde düzenlenecek eğitim programlarına katılabileceği, üretilenlerin sergilenebileceği, bağlantılı toplantıların düzenlenebileceği bir merkez olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, İhsan << İbrahim Paşa Sarayı ve Türk İslam Eserleri Müzesi >>, *İlgi*, T.T.O.K. 1995 - 82 S. 15
- Altınoluk, Ülkü Eski Yapılar, Yeni Fonksiyonlar, *T.T.O.K. Yayınları*, İstanbul
- Altınoluk, Ülkü << İstanbuldaki Eski Yapılara Yeni kullanımlar >>, *İlgi* , 1987-20, S. 10 - 13
- Altınoluk, Ülkü << Yıldız Sarayı Bahçesine Çağdaş Bir işlev >>, *İlgi*, 1986-45, S. 27 - 30
- Altınoluk, Ülkü << Yıldız Sarayı Seraları ve Limonlukları >>, *İlgi* , 1986-46, S. 27 - 30
- Altınoluk, Ülkü << Eski yapılar Yeni Fonksiyonlar >>, *Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni*, 1984 - 1985, S. 48 - 54
- Altınoluk, Ülkü << Yıldız Sarayı Kameriyeleri >>, *İlgi* , 1985 - 43, S. 27 - 30
- Batur, Afife << Yıldız Sarayı'na İlişkin Bazı Belgeler ve Türkiye'de Belgeleme Çalışmalarının Sorunları >>, *Milli Saraylar Sempozyum Bildirileri*, İstanbul, 1985, S. 89 - 96

- Batur, Afife << Mimar Raimondo D'aranco ve Milli Saraylardaki Çalışmaları >> , *Milli Saraylar 1993*, Ankara, S. 40 - 65
- Bektaş, Cengiz *Koruma Onarım*, Yem Yayınları, İstanbul, 1992
- Bilgin, Bülent *Geçmişte Yıldız Sarayı* , Yıldız Sarayı Vakfı Yayını , İstanbul , 1988
- Binan, Can << Yıldız Sarayı Yanmış Hususi Daire Kuzey Avlusunun Mekansal Oluşumu >>, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi
- Bozdağ, İsmet *Sultan Abdülhamit'in Hatıra Defteri*, Pınar Yayınları , İstanbul, 1985
- Brown, Catherine *Building For The Arts*, New Mexsico, 1989
- Cezar, Mustafa *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1976
- Cezar, Mustafa << Batıya Açılış Döneminde Mimaride Bünye Değişikliği >> , *Milli Saraylar Dergisi*, 1987 - 1
- Çeçener, Besim << Çevre ve Yapı Korumanın Gereği >>, *Yapı Dergisi*, Yem Yayınevi, 1976 -17, S. 41 - 43

- Çubuk, Mehmet << Mimari Miras Yılı Eylemleri İçinde 1975 Amsterdam Kongresi ve Bütünleşik Konumu , *Yapı Dergisi*, Yem Yayınevi İstanbul, 1976, - 17, S. 43 - 50
- Erder, Cevat *Tarihi Çevre Bilinci*, O.D.T.Ü. Yayını, Ankara, 1977
- Ertaş, Nuray << Yıldız Sarayının Kimliğini Belirlemede Resim ve Fotoğrafların Önemi >> , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 1994
- Ezgü, Fuad *Yıldız Sarayı Tarihçesi*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1962
- Gülersoy, Çelik *Çerağan Sarayları*, İstanbul Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1962
- Gülersoy, Çelik << Yıldız Parkı ve Malta Köşkü >>, *Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni*, 1979, S. 2 - 23
- İhtiyaroğlu, Sema << İstabl-ı Amire-i Ferhan Binası Restorasyon Projesi >>, İstanbul Teknik Üniversitesi , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1983 - 84
- Kesili, Suat << Yıldız Sarayı >>, *Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni* , 1982, 68 -347

- Kılıçoğlu, Selda << Yıldız Sarayı Büyük Mabeyn Köşkü Oda-i Ali Restorasyonu >> , Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi , Yıldız Teknik Üniversitesi
- 25 Kuban, Doğan << Kültürel Gelişmeler ve Tarihi Çevre Koruması>>, *Mimarlık* , 1975, S.5, Sayfa 23 - 25
- Kutay, Nevin << Yıldız Sarayı Üzerine Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi >> , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İstanbul Teknik Üniversitesi, 1994
- Mayakon, İ Muştak *Yıldız'da Neler Gördüm*, Sertel Yayınevi, İstanbul, 1940
- Milli Saraylar Arşivi Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu Onarım ve İnşaatlarına Ait Belgeler
- Osmanoğlu, Ayşe *Babam Sultan Abdülhamit*, Selçuk Yayınları, İstanbul, 1994
- Türkoğlu, Sabahattin << Yıldız Sarayı Tiyatrosu >>, *Antik Dekor*, 1994 - 23
- Türkoğlu, Sabahattin << Yıldız Sarayında Kültür ve Sanat >>, *Antik Dekor*, 1993-20
- Türkoğlu, Sabahattin << Yıldız'da Silahhane >>, *Art Dekor*, 1995/28-29, S. 90 - 95
- Ünüvar, Safiye *Saray Hatıralarım* , Cağaloğlu Yayınevi, İstanbul, 1964

Yıldız Şale Kasrı
Hümayunu

Türkiye Büyük Millet Meclisi Milli Saraylar Yayınları, İstanbul,
1993

Abdülhamit
Fotoğrafları Albümü

İstanbul Üniversitesi kütüphanesi

ÖZGEÇMİŞ

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesini bitirdim.

Venedik'te (İtalya) tarihi yapıların korunması restorasyonu konusunda üç aylık bir kursa katıldım ve sertifika aldım (1982).

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Müzecilik Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans çalışmalarını sürdürmekteyim.

T.B.M.M. Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nda göreve başladım (1983).

Milli Saraylar'a bağlı Saray, Köşk ve Kasırların restorasyon projelerinin hazırlanmasında görev aldım (1983 - 1987). Beylerbeyi ve Dolmabahçe Saraylarında restorasyon uygulama sorumlusu olarak çalıştım (1987 - 1991). Malta İstabl-ı Amire-i Hümayunu ve Yıldız Şale restorasyon çalışmalarını 1992 yılından beri yürütmekteyim.

İngilizce biliyorum.

1961 İstanbul doğumluyum.